

მწყამსი

მე ვარ მწყამსი ეთილი: მწყამსიან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).

ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედული. ესრეთ იყოს სიხარულ, ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).

მოვედით ჩემდა ყოველნი მასურადნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 23—24

1883—1892

1—30 დეკემბერს.

ჩემი ცხოვრებისა.

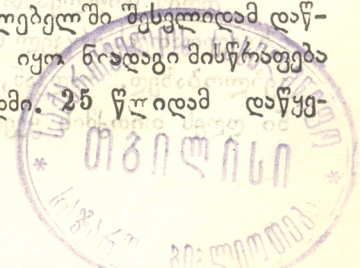
ღვთის მადლით და შეწევნით ამ წლის დამლევს სრულდება ათი წელიწადი, რაც ჩვენი ორგანო — „მწყამსი“ არსებობს. ჭეშმარიტად შესანიშნავია ჩემთვის ეს 1892 წელი. ამ წლის დამლევს სრულდება ჩემი ცხოვრების 50 წ., ამ წლამ დამლევს სრულდება ჩემი მღვდლად და ბლად ჩინად მსახურების 25 წელიწადი, ამ წლის დამლევს სრულდება 25 წელიწადი დღიდან ჩემი ქორწინებისა. პირველად ვმადლობთ უფალსა, რომელმანც ღირს-გვეყო ჩვენ ამოდენი ხნის ცხოვრებისა და მსახურებისა, მეორედ გულისითად მადლობას ვსწირავთ საზოგადოებას, რომელიც ჩვენ თანაგვიგრძნობდა და თავიანთი თანაგრძნობით ხელს გვიწყობდა ამ ჩვენი მძიმე მოვალეობის აღსრულების საქმეში. მადლობას სწირავთ იმ მცირე რიცხვს ჩვენ თანამშრომელთაცა, რომელნიც, შეძლენ

ბისა-დაგვარად, მონაწილეობას იღებდნენ და ჩვენთან ერთად იღწოდნენ მწერლობის აპარატზედ.

დღევანდელი დღე ისეთი წამაა ჩემს სიცოცხლეში, რომ არ შემიძლია არ წარმოვსთქვა მკითხველთა წინაშე ის გრძობანი და აზრნი, რომელნიც სწორედ გარდამეტებით აღავსებენ ჩემს გულსა და გონებას.

სიყრმიდგან ჩემი ერთად ერთი სურვილი, წადილი და თხოვნა ღვთისადმი ის იყო, რომ მას მოენიჭებია ჩემთვის სიცოცხლე მის საღიღებელად, ამოღებოდა სანუგეშოდ და ეკლესიისა და მამულისა სასარგებლოდ. ყველა ჩემი კეთილი თხოვნა და ვედრება ღვთისაგან, თითქმის, უკლებლად აღმისრულდა.

ჩემი ცხოვრება სასწავლებელში შესვლიდამ დაწყებული ვიდრე 25 წლამდე იყო ნადავგი მისწრაფება სწავლისა და მეცნიერებისადმი. 25 წლიდამ დაწყებულ

ბული დღემდის ცხოვრება ჩემი არის დაუღალავი და ნიადაგი ბრძოლა ამ ამოა წუთი-სოფლის უკუღმართობასთან და ჭეშმარიტებისა, სიმართლისა და კეთილ-ზნობის წინაშე ეკლიანი გზას კაუჭა.

ვალვიარებ, რომ, ჭეშმარიტად, ღმერთი მიფარავდა ყოვლისა ბოროტისა, მოშურნეთა, ცილისმწამებელთა და მზაკვარ კაცთაგან...

ვესავეთ უფალსა, რომ იგი არ მომაკლებს თვისსა საფარველსა ჩემი სიცოცხლის დანაშთენ მცირე დღეთა შინაცა...

ნეტარ არს კაცი, რომელიც მოესწრო და თვალთ იხილა ნაყოფი თვისი შრომისა და მოღვაწეობისა. ტკბილია ეს წამი. მაშვრალი მუშაკი სრულიად იფიწყებს ყოველივე სიმწარეს წარსულთა დღეთა. ჭეშმარიტად მძიმე იყო უღელი ჩემი, მაგრამ მის ქვეშე არასოდეს ქედი არ მომიდრეკია არავითარს გაჭირების დროს. და როდესაც საჭიროებას მოუთხოვნია, არ დამიზოგავს მისთვის არც გონება, არც ქონება და არც სიცოცხლე. მაგრამ ამ ჩემ მწარე შრომას სიტუბოც თან ახლდა და ეს სიტუბო მდგომარეობდა იმაში, რომ ჩვენგან აღებული ტვირთი საკეთილო იყო საზოგადოებისათვის.

ათი წლის შრომამ და გამოცდილებამ აშკარად დამარწმუნა, რომ ჭეშმარიტება ისეთი საგანი ყოფილა, რომელსაც არა ყველანი ხედვენ, ვისაც თვალნი ასხიან ხედვად და არა ყველანი ისმენენ, ვისაც ყურნი ასხიან სმენად. აი ათი წელიწადია, რაც ამ ჭეშმარიტებაზედ ვლალადებ და მასზედ უთითებ ყველას,— და ზოგიერთებმა მხოლოდ გუშინ, თუ გუშინ-წინ აღხილნეს თვალნი თვისნი, იხილეს იგი და აღვიარეს, როდესაც დღემდის, პირადის ანგარიშებით თვალ ახეველნი, სულ სხვას ამბობდნენ. მაღლობა ღმერთსა, მართალია გვიან მოხდა ეს, მაგრამ ხომ მოხდა მანც! სიმართლევ არასოდეს არ დაიძალება და არც სამუდამოდ დაითრგუნება უმართლობისაგან.

დღეს სრულებით აღარ ვსთვლით საჭიროდ მკითხველთათვის ვრცელ საუბარს ჟურნალ-გაზეთების სარგებლობაზედ, რადგან, მაღლობა ღმერთსა, ეს საგანი დღეს თითქმის ყველას შეგნებული აქვს.

მართალია, საზოგადოებაში ყოველთვის ყოფილან და დღესაც არიან აქა-იქ გონებით კოჭლნი და ზნეობით უკუღმართნი, მაგრამ რიცხვი მათი მცირეა და მათი უკუღმართობა ვერასოდეს ვერ შეაფერხებს კაცობრიობის წინ-მავლელობას და განვითარებას და ვერასოდეს ვერ დახშავს სიმართლეს. როდესაც მრავალნი პირნი ერთად ეწვეიან რაიმე მძიმე ტვირთსა, მათში უმეტესობა უღელს ეწევა და ტვირთი მიაქვს, დანარჩენნი მცირენი კი უშრომლად უკან მიხანჩალებენ და ძალა-უნებურად მიადევენ მუშაკთა. ესევე შენიშნულია ყოველივე საზოგადო საქმეში.

ნუ მივაქცევთ ყურადღებას ნურც იმ ღრმა მახუცებულთა, რომელთაც ამა ქვეყნისა აღარა ეხალისებათ რა, ნუ მივაქცევთ ყურადღებას ნურც მათ, რომელნიც მთლად კუჭას მოთხოვნილებას დამანებთან, ხოლო გონების მოთხოვნილება სრულებით დაუხშავთ, ნუ მივაქცევთ ყურადღებას ნურც იმ ფარისევლთა, რომელთაც თავის თავი დიდ ფილოსოფოსებად და სწავლულებად მოაქვსთ და არა თუ ეჭმარებიან საზოგადო კეთილი საქმის აღსრულებაში თავიანთ მოძქეთა და მოყვასთა, არამედ ყოვლის მხრით საფრხეს უგებენ და მათი ხელის შესლას ლამობენ. ვესავეთ უფალსა, რომ ყოველი მოძმის და მოყვის მოშურნე და მოღალატე თვითონვე ვარდება იმ თხრემლში, რომელსაც იგი უთხრიდა და უმზადებდა თავის მოყვასს.

წყეული და შეზენებული იყავს ღეთასაგან ჩვენ შორის ყოველი ბოროტება, მოღალატეობა და ამ სამარცხვინო საქმეთა ჩამდენნი. შერცხვენილი იყავს ის მწერალი, რომელიც აღჭურვილია პირადი ანგარიშებით და არა სარწმუნოებისა, კეთილ-ზნობისა, მამულისა, მოძმეთა და მოყვასთა დაცვასათვის.

გაუმარჯოს ჩვენში ღმერთმა ერთობას, ძმობას სიყვარულს და სიმართლეს!

შვესწიროთ დიდება მაღალთა შინა ღმერთსა და ვისურვოთ ქვეყნასა ზედა მშვიდობა და კაცთა შორის სათნოება.

დგვ. დ. ლამბაშიძე.

საქართველოს ექსარხოსები.

საქართველოს ახალი ექსარხოსი მთავარ-ეპისკოპოსი ვლადიმირი სწორედ მეათე ექსარხოსია, რაც საქართველოში ექსარხოსები ინიშნება. საქართველოს 1-ლ ექსარხოსად იყო დანიშნული ვარლამი (თავადი ერისთავი) 1811 წ. დღევანდელი ქართლის ეპარქია მაშინ განიყო. თებოდა 2 ეპარქიად: მცხეთა-ქართლისა და კახეთის ეპარქიებად. მთავარ-ეპისკოპოსი ვარლამი ექსარხოსობდა 1811 წლიდან 1818 წლამდე და ამ უკანასკნელ წელში კი რუსეთში მიიწვიეს. ვარლამის შემდეგ დაინიშნა ექსარხოსად თეოფილაკტე (რუსანოვი, რომელიც ექსარხოსობდა სულ 4 წელიწადი. თეოფილაკტე 1821 წელში გარდაიცვალა და მის შემდეგ დაინიშნა იონა, გვარად ვასილიევსკი. იონა ექსარხოსობდა 11 წ. და მეთერთმეტე წელიწადს გარდაყვანილ იქმნა საქართველოდან რუსეთში. 1832 წ. დაინიშნა ექსარხოსად მოსე, გვარად ბოდდანოვი და ორ წელიწადს დარჩა ექსარხოსად. 1834 წელში იგივე გარდაყვანილ იქმნა რუსეთში. 1834 წლიდან საქართველოში იყო ექსარხოსად დანიშნული ევგენი, გვარად ბაქენოვი და დარჩა ექსარხოსად 1844 წლამდე. იგი ექსარხოსობდა 10 წელიწადი. შემდეგ ევგენისა დაინიშნა ისიდორე, რომელიც დარჩა საქართველოში ექსარხოსად 14 წელიწადი, 1858 წლამდე. ისიდორემ საქართველოშივე მიიღო მიტროპოლიტობა და აქიდან გარდაყვანილ იქმნა კიევის სამიტროპოლიტო კათედრაზე. ისიდორეს შემდეგ 1858 წ. საქართველოს ექსარხოსად დაინიშნა მთავარ-ეპისკოპოსი ევსევო, რომელიც ექსარხოსობდა 20 წელიწადი ე. ი. 1878 წლამდე. ამ წელში გარდაყვანილ იქმნა ტვერის ეპარქიაში. 1878 წ. საქართველოს ექსარხოსად დაინიშნა მთავარ-ეპისკოპოსი ნიკეგოროდისა იოანნიკე, რომელიც 1882 წელში გარდაყვანილ იქმნა მიტროპოლიტად მოსკოვში. 1882 წელში საქართველოს ექსარხოსად დანიშნულ იქმნა კიშინევის მთავარ-ეპისკოპოსი პავლე, რომელიც 1887 წელში გარდაყვანილ იქმნა ყაზანში. 1887 წ. საქართველოს ექსარხოსად დაინიშნა ყაზანის მთავარ-

ეპისკოპოსი პავლეადი, რომელიც ამ მიმდინარე წელში გარდაყვანილ იქმნა პეტერბურგის სამიტროპოლიტო კათედრაზე. ამ წლის ოქტომბრის თვეში საქართველოს ექსარხოსად დაინიშნა სამარის ეპისკოპოსი ვლადიმირი, რომელსაც დანიშვნისათანავე ებოძა მთავარ-ეპისკოპოსობა.

ამ ზემოთქმულიდან სჩანს, რომ საქართველოს საექსარხოსო კათედრაზე 1811 წლიდან დანიშნულა ათი სხვა-და-სხვა ექსარხოსი ჭ მეათე ექსარხოსად ბრძანდება დღეს მთავარ-ეპისკოპოსი ვლადიმირი. ღმერთმა კეთილი ქმნას მისი დანიშნა საქართველოს ეკლესიისათვის. ვერვინ იტყვის, რომ საქართველოს ეკლესიის ქრისტეს უნაბში სამუშეოარი ადარა იუას-რა და ამისთვის ახალ ექსარხოსებს დიდი შრომა და გამჭრიახობა არ მოელოდეს. ვინც საქმეს სწორედ და მიუდგომლად უყურებს, ვისაც ჩვენი ეკლესიის მდგომარეობა გამოუკვლევიან, ის უკველთვის დაგვეთანხმება, რომ საქართველოს ქრისტეს უნაბში დიდი შრომა მოეღოს მწყემსთ-მთავართა და მწყემსთა.

მართალია ეხლანდელი საქართველოს მწყემსთა და სამწყსოთა გონებითი, ზნეობითი ჭ ნივთიერი მდგომარეობა ძლიერ განსხვავდება პირველი ექსარხოსების დროის მწყემსთა და სამწყსოთა მდგომარეობისაგან. მართალია, ბევრში ძლიერ წინ წავიწიეთ, მაგრამ არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ბევრშიაც უკან ჩამოვრჩით და დავიქვეითეთ. ფარისევლურმა ცომა ძლიერ დაამქავა ჩვენი ეხლანდელი საზოგადოების ცხოვრება. ადვილად ივიწყებენ ჭემბარიტებას და ქრისტეანული ზნეობის და ცხოვრების სახარების კანონებს.

უველა მწყემსნი მოვადენი ვართ ნათლად დავანახვოთ საქმე მათ, ვინც მონდომილია საქმის გაკეთებას. უველანი უნდა ვეცადოთ, რომ ჩვენში დაარსდეს ქრისტეანული სიყვარული, ერთობა და ძმური კავშირი; წინააღმდეგ შემთხვევაში ფუჭი იქნება ჩვენი შრომა და არ მოიტანს არავითარს სარგებლობას. იქ,

სადაც წრფელი ქრისტიანული სიყვარული არ არის, იქ, სადაც ერთობრივი ქრისტიანული ძმობა და დამოკიდებულება არ არის, ნიადაგ უხვად აღმოცენებულა ღვარძლი, დათესილი ეშმაკთავან ქრისტეს უნაში, და შეუშვია კეთილი ნაყოფი. გულით და სულით ვისურვებთ საქართველოს ახალი ექსარხოსის დღევრძელობას სასარგებლოდ და სანუგეშოდ საქართველოს ეკლესიისა, ყველანი ვევედრებით ღვთისმშობელსა, რომლის წილ ხდომილ ქვეყანაში განგებამ მაინცა მას მსახურება, მფარველი და შემწე იყოს მისი ყოველთა გზათა შინა.

აკ. დ. ღამბაშიძე.

ჩვენნი ნასწავლი ახალითაობის გულციობის და უკსო-უკვლობის გამო.*)

ერთი საჭირ-ბოროტო საგანი ჩვენის ღროისა ის სამწუხარო და ვაგლანა გარემოებაა, რომ არა მცირედი ნაწილი ჩვენის ახალგაზღვრებისა ერთობ გულცივი და გულ-გრილია სამშობლოსა და მისს საზოგადოებურ საქმეების მიმართ. დადან ეს გზა-დაკარგულნი ახალ-გაზღვრანი, ეს სამშობლოს საუკეთესო მერმისის იმედნი, ჩვენის ქვეყნის ნიადაგზედ ისევე უგრძობლად, აუღლეველად, თითქო დასეირნობდნენ ცვილანის კუნძულზედ, ან ინდოეთის ტყეში ნადირობდნენ სპილოზედ. არც ის იფიქროთ, ვითომ ეს ახალგაზღვრანი ანგარებასა და ოქრო-ვერცხლის თაყვანებას გაეტაცნოს და იმიტომ აღარ ეცალოთ საზოგადოებისთვის. არა, უფროს ერთს მათგანს გროში ენატრება თვალსედ მიკრას. სპეციალური საგანი მათი არის ტრფობა-არმოყოფა ქალებისა, ბრძოლა შუალამედის «მას ველსა მწვანესა ზედა», ნადირობა და... მეტიც, ვგონებთ, არაფერი.

ვისგან შესდგება ეს რაზმი გზა დაკარგულთა და ფუქსავატ ქაბუკთა? ესენი არიან უფროს ერთს შემთხვევაში ჰირმზო ძენი შეძლებულის დედ-მამისა, სათუთად და ნებიერად გაზდილნი; მშობელთა აზრით, ის ყრმანი, რომელნიც ბოლოს ხელის-ხელ საგომანებელნი ვაჟკაცი უნდა დადგნენ. დედ-მამა არას

ზოგავს: მომავალი სამარცხენო გმირი ასრულებს საშუალო სასწავლებელს, მერე უმ ლღესს, გამოდის ცხოვრებაში... და ხელში გრჩებათ, საუკეთესო შეილის მაგიერ, ფუქსავატი და ჩიტი-რეკია ახალგაზდა, რომელიც თავის სიცოცხლით საესე სიჭაბუკეს ქალღლის თამაშობასა და ნადირობაში ატარებს.

უყურებთ ასეთ გადაკვარებულთ და გულ-დაღალული აპობთ: აფსუს ფულო, თქვენზედ დახარჯულო, აფსუს სასწავლებელნო, ოსტატნო და წიგნებო, თქვენთვის მომცდარნო!

ეს საზოგადოებისთვის «არარობანი», იქნება მშობლებისთვის არიან ძვირფასნი? იქნება თავიანთ ძალ-ღონეს ხმარობენ მისთვის, რომ მოხუც მშობლებს აამონ?! თქვენც არ მომიკვდეთ, ეს დიდი შეცდომაა! და ამას არა ერთი და ორი მშობელი შეგეგმომწმებს. არა ერთი და ორი დედ-მამა შემოგჩივლებთ: ვასწავლეთ შეილებს და ხელიდან წაგვივიდაო; ნეტავი არც გვესწავლებნა და არც გვეზუნა, შინ მაინც გვეყოლებოდა ჩვენ თვალ-წინ და, ავი იყო თუ კარგი, ჩვენი მაინც იქნებოდაო; თორემ ეხლა გადაიკარგა, ბატონო, ვარშავაში (თუ სხვაგან, სულ ერთია); აგერ ათი წიგნი მივწერეთ და პასუხის ღირსიც არ გაგვხადაო. ჩვენ დღეს თუ ხვალ სამარეში ჩავალთ და ის დალოცვილი-კი არა კითხულობს: ვართ-ლა ცოცხალი, მამული რამ გვაქვს, ვალი, ნაღდი, ვაღჩი, ერთის სიტყვით, აილო ხელი ჩვენზედაო. და ჩვენ დავეუმატებთ: აილო ხელი არა მართო თქვენზედ, თქვენს საყვარელს სამშობლოზედაც, რაიცა უფრო ძნელია! ქართველი და მისი ბედი იმას ჩაღადაც არ მიანჩნა?

რითი აიხსნება ასეთი სამწუხარო და სავალალო გარემოება? ამ საგანს, ვგონებთ, ჯერ ჩვენში არავენ შექმნილია და, თუნდა თქულიყოს კიდევ რამ, ეს ისეთი წყლულია, რომ მის გამოსარწყავად ბევრი და ბევრი თქმა და ნესტარი დაგვიჩრდება.

მით უმეტეს უნდა მოისმინოს ჩვენებურმა მშობელმა ეს სიტყვა, რომ იგი შეეხება მისს კერძო, პირად სარგებლობასაც. ესთქვათ, არიან ისეთნი მახინჯნი არსებანი, რომელთათვის სამშობლო «მეწყერსაც წაულიაო», მაგრამ თითონაც რომ ჰკარგვენ შეილებს, თითონაც რომ ველარა შეუსმენიათ-რა გადაგვარებულის შეილებსათვის? აი იმიტომ მოგახსენებთ, რომ ჩვენ მიერ აღნიშნული სენი—ორთავა გველემზაბია: ცალ-მხრივ თუ სამშობლო ქვეყანას

* გაზეთ «ივერია»-ში ჩვენ წავიკითხეთ ეს ფრიად საყურადღებო წერილი, რომელსაც დიდის სიამოვნებით ვაძღვეთ ადგილს ჩვენს გამოცემაში. ამ კითხვისა და საგნის შესახებ ჩვენც ბევრი რამ დაგვიწერია, მაგრამ ეს საგანი იმდენ მასალას იძლევა, თითქმის, ყოველ დღე, რომ ერთი და ორი წერილით კი არა, ათი და ოცითაც მთლად არ გამოიკვლევა.

რედ.

სიკვდილს უქადის, მეორეს მხრივ უფრო ადრე მშობ-
ლებს უმოკლებს დღეს წუთის-სოფლის ცხოვრების-
სას.

თუმცა მართალია, რომ ყოველს ჩვენგანს უმ-
თავრესნი თვისებანი ხასიათის და ზნის ავ-კარგანო-
ბისა შთამომავლობით გვაქვს დაყოლილი, მაგრამ
უფრო მართალია ის, რომ თანდაყოლილი ნიჭიერება
შეიცვლება, ხშირად ძირეულად ხალმე, აღზრდის
წყალობით. ავაზაქნი და კაცის მკვლელნი-კი არ
იბადებიან, არამედ აღზრდისა და ცხოვრების ზედ-
გავლენით შეიქმნებიან ხალმე.

აი სწორედ ჩვენც აქ უნდა ვეძიოთ საბუთები
აღნიშნულის გარემოებისა. უნდა დავაკარდეთ და
ვსცნათ, რა თვისების ვითარებანი გადაავარებენ ხალმე
კაცს ისე ნაირად, რომ არც მშობელი ქვეყანა ახ-
სოვს, არც მშობლიო ლიტერატურა ახარებს და სა-
კუთარი მშობლები-კი აღარ ებიტნავენა.

ნუ მეტყვიით, რომ აქ მთლად დასაგებით სკოლა
არის დაზნაშავეო, რომ სკოლაში არ უღვიძებენ სიყ-
ვარულს სამშობლო ქვეყნისას და მის საუკეთესო
შეიღებისას. რასაკვირველია, ასეთს მოახზრებს ღიდი
და მჭიდრო კავშირი აქვს სიმათლესთან; გარნა სრუ-
ლი სიპართლე და ჭეშმარიტება კი არ არის. ყოველი
ჩვენთაგანი არ არის მოკლებული სკოლის ასეთს
გავლენას, მაგრამ უფროს ერთს ჩვენთაგანსვე კარი
ყოველისავე მშობლიურის სიყვარულისა არა აქვს
დაზნული. გარდა ამისა მაგვეარ მიზეზების თავედამ
აცილებს ჩვენ ხელთ არ არის და ამიტომ ამ ქაზად
თავე უნდა ვანებოთ.

არა, დავანებოთ სკოლას თავე და მიზეზები ახ-
ლო, შინაურობაშივე მოვსძებნოთ.

შენიშნულია, რომ ბავშვის სული ერთობ გერძო-
ბიარე და მოგაგონებთ ტერმომეტრს, რომელიც მცი-
რეოდენ ცვლილებას ატმოსფერისას მსწრაფლ იჩნევს
და ჰნიშნავს. ასეთივეა ბავშვიც. ავე და კარგი მსწრაფლ
აღინიშნის მის სულში და ხშირად ისეთს ღრმა
ფესვებს იკეთებს, რომ მისი დაღისაშუდამოდ რჩება.
ტყუილად არ ამბობენ გერმანელა პედაგოგები, რომ
ბავშვის სული სუფთა დაფაო და აღმზრდელები,
რასაც მოისურვებენ, იმას დასწერენ ზედაო. დიაღაც,
დასწერეთ იმაზედ სიყვარული დედ-მამისა, ნათესავე-
ბისა, სამშობლო ენისა, სოფლისა, სამშობლო ქვეყ-
ნისა, მის სახელოვან გმირთა და ეს ნაწერი გადიქ-
ცევა თესლად, რომელიც შემდეგში ათეულობით ნა-
ყოფს გამოიღებს.

სურათი მომავლისა ძირეულად შეიცვლება, რომ-
დესაც ამ სუფთა ფიცარზედ არ იწერება არაფერი
ისეთი, რაც-კი სამშობლოს სიყვარულს მოგაგონებთ.

ზევითაც მოგახსენეთ, რომ საწუხარო რაზმი
გულ-გაცივებულ და გაფუქსავატებულ ახლგაზდათა
იკრიბება იმათ შორის, რომელთაც გარემოება ხელს
უმართავდა უკეთესის მომავლისათვის. ესენი უფრო
ერთს შემთხვევაში არიან შეძლებულის დედ-მამის
შეიღნი. მშობლები არ ერიდებიან ხარჯს, რომ საუ-
კეთესო შეიღები აღზარდონ და... ბოლოს ასეთი
უნუგეშობა რჩებათ ხელს.

აბა კიდევ ეს არის საწუხარო. ცხადად სჩანს,
რომ მათის შეიღების აღზრდა რომელსამე სიყალბე-
ზეა აშენებული. ასეც არის.

ნორმალურად აღზრდილის კაცის სიყვარული
ანუ სიმბატა, იმ თავეთ ამ თავემდე, ენის ამოდგმი-
დამ დღემდე, ასეთს საგულისხმიერო კიბეს წარმოა-
დგენს. ჯერ არის და შეიყვარებს კაცი დედ-მამას,
პაპა-ბებისას, და ძმათ, მერე ახლო ნათესავეებს, მერე
სოფელს, საღაც შობილა, მერე მახრას, მერე სამშო-
ბლოს და ბოლოს საზოგადოდ კაცობრიობას. რითი
არხსდება ეს უტყუარი პსიხოლოგიური მოვლენა? ჩვენ
აქ ცხადად ვხედავთ, რომ კაცს იგი უყვარს, ვინც და
რაც მაზედ ახლოა, მამასადამე ეს სიხლოვე დამო-
კიდებულობისა კაცთა შორის არის მთავარი მიზეზი,
რომელიც ჰქმნის იმ თავეთვე სიყვარულს. სიყვარუ-
ლი გრძობაა, რმისი ბუდე გულია. თუ გული ცივია,
თუ ერთი და ერთი იქ სიყვარულმა ფეხი ვერ მოი-
კიდა, მერე გონებით მას ველარ შეჰქმნით. და, აკო
მოგახსენეთ, ამ წმინდა გრძობამ ზემოდ აღნიშნული
კიბე უნდა აიაროს. ამ კიბეზედ არც ნახტომი შეიძ-
ლება, და კიბეც ისეთია და მითი გაიჩევა მართა-
ლის კიბისაგან, რომ არც გადმოტრიალებას სჯერ-
დება. შეუძლებელია შევიყვაროთ ჯერ ქვეყანა, მე-
რე სამშობლო, მერე ჩვენი სოფელი, მერე ნათე-
სავეები და მხოლოდ ბოლოს დედ-მამა. ნორმალური,
ჯერისამებრ აღზრდილი კაცი ის გამოდის, ვინც ამ
კიბეს აივლის.

ჩვენი მშობლები-კი რას სჩადიან? უსუსურს ბავშვს
ჯერ მიაბარებენ რუსთა ოჯახში: ენა ისწავლოს, გაი-
ტეხნოსო და მერე უკრავენ თავს პანსიონში. ამას
წინად ხომ 8—9 წლის ბავშვს პირდაპირ პეტერ-
ბურგსა და ვარონეჟში ჰგზავნიდნენ. რა თქმა უნდა,
რომ მალე სწყდება ყოველი კავშირი ბავშვა და
დედ-მამასა, ნათესავეებსა და მშობელ სოფელს შუა-

ჩალა თქვა უნდა აგრეთვე, რომ ბავშვი, რაც უნდა კარგ გარემოებაში იყოს, მოკლებულია მშობელთა ტკბილს და ნაზს სიყვარულს, ნათესაეთა თანაგრძობას. ბავშვის გონება იქნება დიდს წარმატებაშიაც შედის, მაგრამ გული-კი... გული,—ეს მთავარი ღერძი კაცობრიობის ავ-კარგიანობისა, ცივი, გაყინული რჩება. ის არც-კი უყვართ, მხოლოდ გულმოდგინედ ასწავლიან... და, ნულარას უქაცრავად მშობლებთან, რომ მათმა შეილმაც ისწავლა და მშობლების სიყვარული-კი ჩალად უღირს. აკი მოგახსენეთ, ნორჩი ყრმა,—ეს ნაზი ყვავილი,—არ უნდა მოსწყვიტოთ აღრე, არ უნდა მოაშოროთ აღრე და მალე სამშობლო ნიადაგს, თორემ ზოლოს ბევრს რნანებთ და გვიან-ლა იქნება.

ეს ერთი მიზეზია. მეორე. ამასთანავე დაკავშირებული განსაუხებია ენა.

რომელდაც გამოჩენილმა მწერალმა სთქვა: წართვიტ ერს ენა და იგი ერი მოკვდებაო. ჩვენ ვიტყვიტ: წართვიტ კაცს ენა და იგი კაცო მოკვდება. ესე იგი, ის მკვლარი იქნება იმ ერისათვის, რომლის ენაც წართვიტ.

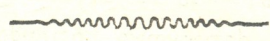
და მერე ჩვენი მშობლები არა სცდილობენ, რომ მათმა შეილებმა ქართული ნაკლებად იცოდნენ და, თუ შესაძლებელია, სრულიადაც არ იცოდნენ?! საბრალოებს ჰგონიათ, რომ ენც ქართულს დაივიწყებს, ის რუსულს ან ფრანგულს უკეთესად ისწავლისო! რა დიდი და მიუტყვებელი შეცდომა!

ენა არის უდიდესი სამკვიდრო, ჩვენ თა მამა-პაპათაგან გარდმოცემული; ენაში, როგორც სარკეში, სხანს სხარული და მწუხარება ჩვენთა წინაპართა 2000 წლის მანძილზედ გამოვლილი; ენა, არის უტყუარი ხიდი სიყვარულისა კაცსა და მისს ერსა და სამშობლოს შუა; ენა, ბავშვობითვე, შეთვისებული, მდიდარი სამშობლო ენა, აყვარებს კაცს მშობლებსაც, ნათესავეებსაც, თვისსაცა და ტომსაც. და ამ ხიდს აპტერევენ ჩვენი მშობლები და აკი სამწუხარო ნაყოფსაც იმკიან!

არა, ჩვენ სივალახეს სხვას ნუ მოვახვევით თავს. ჩვენ საკმარისი დრო გვაქვს, რომ ჩვენ შეილებს სამშობლო ენა ვასწავლოთ და შევყავართ. იმას გარდა, რომ სკოლის ასაკამდე ბავშვი ჩვენ ხელშია, მერეც, ყოველ წელს, 3 და 4 თთვე ბავშვი მოკლილია სამშობლო ენის შესასწავლად. მაგრამ, რა? აკი მოგახსენებთ, ჩვენ განგებ არ ვასწავლით სამშო

ბლო ენას და მით ყელსა ესჭრით ჩვენისავე ხელით ჩვენს შეილებს.

აი, ჩვენი აზრით, ის ორი უმთავრესი მიზეზი, რომელიც ჰბადავს ჩვენში ზემოდ აღნიშნულს ფუქსავეტ ახალგაზდობას.

იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატთა კრება ქ. ქუთაისში.

როგორც ჩვენმა მკითხველებმა უწყიან, იმერეთის სამღვდლოების დეპუტატებს კრება ჰქონდათ ქ. ქუთაისში ნოემბრის თთვის 25, 26 და 27 რიცხვებში. ეს კრება მე-XXXI-ა სამღვდლოების დეპუტატთა კრების დაწყებდამ. 25 ნოემბერს შეიკრიბა საკმაო რიცხვი დეპუტატებისა კრების გასახსნელად. საღამოს 6 საათზედ დეპუტატები შეიკრიბენ სასწავლებლის ერთ ოთახში. დეკ. ცაგერეიშვილმა შეადგინა სია დეპუტატებისა და გამოუცხადა დეპუტატებს, რომ თავსმჯდომარე აერჩიათ და საქმეს შესდკომოდნენ. მოიტანეს კენჭის საყრელი კოლოფი. საზოგადოდ შენიშნულია, რომ სამღვდლოების კრებებზედ თავსმჯდომარეობის სურვილი ბევრის გულში ტრიალებს, მაგრამ კენჭის საყრელ კოლოფს შემოიტანენ თუ არა კრებაში, ეს სურვილი ბევრში მაშინვე ქარწყლდება. სწორედ რივიანად არის. დადგენილი, რომ თავსმჯდომარე კრებისა უთუოდ კენჭის ყრით იყოს აღრჩეული და არა გამოჩენილის ხმით. კრებაში დაასახელეს კანდიდატებათ: დეკ. ცაგერეიშვილი, ღამბაშიძე და დეკ. ზლალ. მღვდელი აბესაძე. მ. ცაგარეიშვილმა უარი განაცხადა კენჭის ყრახე. ჩამოუტარეს კენჭი დ. დ. ღამბაშ ძეს. კენჭის ყრას აწარმოებდა დეკ. ცაგარეიშვილი კენჭის ყრა გათავდა. დეკ. ცაგარეიშვილმა გამოიღო თეთრი კენჭის კოლოფი და დადვა სტოლზე. ადგა თავის ადგილიდამ მოუარა სტოლს იმ კუთხიდამ, საიღამაც დეპუტატები კენჭს ყრიდენ კოლოფში და დათვალა თეთრი კენჭი. თეთრი კენჭის გამოვიღა უმეტესობა. მოაბრუნა კოლოფი. მოაბრუნებულ კოლოფს შავი კენჭის კოლოფი დაუღვა თეთრის ადგილას. გამოუცხადა კრებას, რომ ის შეცდა, იმან პირველად შავი კენჭის კოლოფი გამოიღო და არა თეთრის. დეკ. ღამბა-

შიდემ მოახსენა მ. ცაგარეიშვილს, რომ ის თავის ადგილს არ უნდა მოშორებოდა, ვინაიდან მან შეაბრუნა კოლოფი, ამისთვის შავი კენჭის კოლოფი ეჩვენება მას თეთრი კენჭის კოლოფის ადგილას. დეკ. ცაგარეიშვილმა გამოუცხადა კრებას, რომ კენჭი ჩამოუტარონ თავსმჯდომარეობაზედ მ. აბესაძეს. დაიწყეს კენჭის ყრა. დათვალეს კენჭი და აღმოჩნდა, რომ ეს დასახელებული კანდიდატი გააშავეს. შეიქმნა ლაპარაკი პირველი კენჭის ყრის შესახებ. მოითხოვა მ. ცაგარეიშვილმა ხელახლა კენჭის ყრა ლამაზიძეზედ. ლამაზიძე არ თანხმდებოდა კენჭის ყრაზედ, მაგრამ სამღვდლოების თხოვნაზედ დათანხმდა. ყარეს ხელახლა კენჭი და მაშინ ყველანი დაწმუნდნენ, რომ პირველად კენჭის ყრა წესიერი და რიგიანი იყო, რომ კოლოფი არ შეებრუნებიათ. ისევე ერთიორად უმეტესობამ აირჩია იგი თავსმჯდომარედ. ეს ამბავი ჩვენ მოგვყავს აქ არა იმიტომ, რომ იგი რამეთი შესანიშნავი იყო, არა ჩვენ მხოლოდ ის გვაკვირებს, რომ 1867 წლიდამ დღემდის კიდევ ვერ შეუსწავლიათ ზოგიერთებს სამღვდლოების კრების წესები და შეცდომა მოსდით, რომლითაც უსიამოვნობა ითვისება ტყუილ უბრალოდ.

საქმის მწარმოებელად ერთხმად იქმნა აღჩეული მღვდელი ი. ჩხლაძე. შედგენილი სიგელი წარუდგინეს დასამტკიცებლად მღვდელ-მთავარს, რომელმანც კიდევ დაამტკიცა. კრება მეორე დღის დღის 9 საათამდე გადაიდგა.

26 ნოემბერს, დღის 9 საათზედ შეიკრიბნენ დეპუტატები. სხდომ ს გახსნის შემდეგ თავსმჯდომარემ წაუთხა კრებას ყველა წინადადება სხდომის განსასჯელად და გარდასაწყვეტად გარდაცემული. ყველა ამ წინადადებათა შორის საყურადღებო იყო დაარსება სამღვდლოების ემერიტალური კასისა იმერეთის ეპარქიაში და სასულიერო სასწავლებლის მომავალი წლის ხარჯთა-აღრიცხვის (СМБТА) განხილვა.

12 საათზედ კრებაში შემობრძანდა ყოველად სამღვდლო იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი. ჩვეულებრივად მისცა დეპუტატებს ღარიგება მათი მოვალეობის აღსრულების შესახებ. გააფრთხილა იგინი, რომ ყოვლის ღონისძიებით ეცადონ სამრევლო სკოლების გავრცელებას და პატარა ბავშვების აღზრდას. შემდეგ უთხრა დეპუტატებს, რომ ამა კრებაზედ ექნებათ მათ მსჯელობა სამღვდლოების ემირიტალური კასის დაარსებაზედ. კეთილი და კარგი საქმე

ეს დაწესებულება და დაარსეთ თქვენცო. «მართალია რუსეთში ორიოდ ადგილას, ბრძანა მათმა მეუვებამ, ცუდათ წაიდა ემირიტალური კასის საქმე და ეკონებ კადეც დახურეს იგი, მაგრამ, იმედია, რომ აქ არ იქნება ესა და კარგად წავა საქმე. მე უნდა გამოვიცხადოთ ენლავე თქვენ, რომ თუ დიდი სარგებლობა არ იქნება, ზარალი არაფერს შემთხვევაში არ გექნებათ და არ იფიქროთ, რომ ვითომ თქვენგან შეტანილი ფულები შეტყამოს ვინმემ, ან ბოროტად დახარჯოს». შემდეგ ყოველად სამღვდლო თავის ბინაზედ წაბრძანდა და დეპუტატები საქმის მსჯელობას შეუდგნენ.

სამღვდლოებისათვის ემერიტალური კასის დაარსების კითხვა პირველი არ არის იმერეთის სამღვდლოებაში. 1885 წელში, ოკტომბრის თვეში სამღვდლოების კრებაზედ აღიძრა კითხვა ამ კასის დაარსების შესახებ ნ. ტატიშვილისაგან, რომელიც იმ დროს სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველად იყო და ამ კითხვის აღძვრას თავის მხრით ახალი ამერიკის აღმოჩენად სთელიდა და ფიქრობდა თავის სახელის საუკუნოდ ისტორიაში დატეევბას და დაწერას ოქროს ასოებით.

ამ დროს სამღვდლოებას ჰქონდა ერთი 28,000 მანეთამდე შეგროვილი სასულიერო სემინარიის გასახსნელად ქუთაისში. რადგან სემინარია არ გაიხსნა, ბ. ტატიშვილს ამ 28,000 მანეთის გადადება სურდა ემირიტურის დასაარსებლად, მაგრამ ამაზე სამღვდლოება არ დათანხმდა. მაშინ დეკ. დავით ლამაზიძემ გამოაცხადა, რომ ემირიტურის დაარსება არ შეუქლია იმ საზღვდლოებას, რომელსაც შეიღობის გამოზრდაც არ შეუქლია და ოთხ-კლასიანი სასწავლებელიც რიგიანად ვერ მოუპართავს. საქალებო სასწავლებელზე ხომ სულ ხსენება არ იყო იმ დროს. კარგი რჩევა მიეცა სამღვდლოებას მისგანვე ამ ფულების მოხმარების შესახებ, მაგრამ ტა-მა ეს არ ისმინა და ფულები სამღვდლოებას უკან დაებრუნა.

1890 წელში სამღვდლოების ერთ ყრილობაზედ ორიოდ დეპუტატმა განაცხადა, რომ დაარსებულიყო შემნახველ-გამსესხებელი კასა სამღვდლოებისათვის. ამავე დროს ბ. ლ. კიპაშვილმა აღძრა კითხვა, რომ ქუთაისში საკრებულო ტაძართან დაარსებულიყო საეკლესიო ნივთების საწყობი იმის მსგავსად, როგორც გამართა დეკ. ლამაზიძემ ყვირილის ეკლესიასთანო. კრებამ ზოგიერთი დეპუტატების განცხადების თანახმად

შემნახველ-გამსესხებელი კასის წესდების შედგენა დაავალა იმერეთის ეპარქიის კანცელარიის მდივანს ე. ს. თუთბერიძეს და საეკლესიო ნიეთების საწყობის დაარსების საქმე მიენდო კათედრის დეკანოზს და ამავე ეკლესიის ორიოდ მღვდელს და სტაროსტას. საეკლესიო ნიეთების საწყობისათვის კარგი შუაფი დაამზადეს, მაგრამ ნიეთები ჯერაც არ მოუტანიათ და არც იმედია, როგორც ვგონებთ, რომ მოიტანონ და თავისით ხომ ნიეთები არ მოვლენ მოსკოვიდამ. ბ. ე. ს. თუთბერიძემ შემნახველ-გამსესხებელი კასის წესდების მაგიერ სამღვდლოებსა წარუდგინა ემირიტურის კასის წესდების პროექტი. წარსულ წელში ზოგიერთმა დეპუტატებმა განაცხადეს სურვილი, რომ ეს წესდება გაზეთში დაბეჭდილიყო და ყველას თავისი აზრი გამოეცხადებინა ამ წესდების შესახებ. წესდება დაიბეჭდა გაზეთში «მწყემსში» და ცირკულიარული მოწერილობაც მიიღეს ბლალო-ჩინებმა, საბლალოჩინო მაზრის სამღვდლოების კრება მოეხდინათ, ამ კრებაზე წაეკითხათ მათ სამღვდლოებისათვის ეს წესდება და იქვე შეედგინათ სია მსურველთათვის და მოეწვრინებიათ ხელი და ამის თანა სიები წარმოედგინათ სამღვდლოების დეპუტატთა კრებისთვის ქუთაისში. დატრიალდენ ბლალოჩინები, ბევრი უქადაგეს და აუხსნეს მღვდლებს, რომ გავკეთდებით, თუ ემირიტალური კასა დავაარსეთ, ყველას შეგვიძლია 400 მანეთი ჰენსია მივიღოთ თავის ღრობზე, თუ წელიწადში 60 მ. შევიტანთო. მაგრამ ბევრგან მღვდლებმა მაინც არ შეიგონეს. ყველა იძახოდა: «ფულოები არა გვაქვსო» იმერეთში 18 საბლალოჩინოა და 18 საბლალოჩინოდამ მარტო 6-დე ბლალოჩინმა წარმოადგინა ემირიტალური კასის დაარსების მსურველ პირთა სიები. ზოგიერთ საბლალოჩინოში ყველას მოეწერა ხელი და ზოგში მარტო ექვს-შვიდ პირს განეცხადებია სურვილი ზემოხსენებული კასის დაარსების შესახებ.

კრება პირველადვე შეუდგა ამ ემირიტალური კასის წესდების განხილვას. ბლალ. მ. ი. წერეთელმა სთხოვა თავსმჯდომარეს, რომ მთლად წაეკითხათ ეს წესდება და განემარტებიათ კრებისათვის. თავსმჯდომარემ გამოაცხადა, რომ ხსენებული წესდება წაკითხული აქვს სამღვდლოებსა გაზეთში და ეპარქიალური კანცელარიის ცირკულიარული მიწერილობის ძლით განმარტებულიც არის თითოეულს საბლა-

ლოჩინო მაზრაში სამღვდლოების კრებაზე თვითონ ბლალოჩინებისაგან და თუ კიდევ საჭიროებს კრება ამ წესდების წაკითხვას და განმარტებას, მაშინ მე ვსთხოვ თვითონ ამ წესდების შემადგენელს ბ. ე. ს. თუთბერიძეს, რომელიც აქვე ბრძანდება, წაუკითხოს და განუმარტოს კრებას ეს წესდება. ბ. თუთბერიძემ წაუკითხა ეს წესდება კრებას და ბოლოს დეპუტატებს მიმართა შემდეგი სიტყვით:

«მამანო დეპუტატნო! ორ გზის დამავალით თქვენ, რომ შექედგინა თქვენთვის წესდება ემირიტალური კასისა. წაწულეს წელში მე წავიკითხე ეს შედგენილი წესდება სამღვდლოების დეპუტატების კრებაზედ, მაგრამ მაშინ თქვენ ითხოვეთ, რომ ეს წესდება დაბეჭდილიყო გაზეთებში და ამით ყველას შეძლებოდა გამოეცხადებინა თავისი აზრი ამ წესდების სიკატეგის და ნაკლუდეკნებაზედ. ჩვენ მივიღეთ თავზედ შრამა, შევადგინეთ ეს ემირიტალური კასის წესდება და კიდევ დავაბეჭდინეთ გაზეთში. ამ წესდებაში იქნება ზოგიერთი პარაკრატები არ მოსწონდეს ვისმეს, მაგრამ მე კიდევ შევცალე და ამ შეცვლილ პარაკრატებს ესლავე წაკითხვით თქვენ და როგორც თქვენ მოიწინებთ, ისე შევცვლით (კითხულობს ხელახლად გასწარბებულს პარაკრატებს). ზოგიერთები ამბობენ, რომ არა ჩინისგან არაფერი იქნებაო. შეცდარა არის ეს აზრი. ემირიტალურის კასის დაარსება ასალი საქმე არ არის. რუსეთში, მრავალს ეპარქიებში, დიდი ხანია, რაც ასეობს ამისთანა კასები და ბევრი იღებს საშუალებას ამ დაწესებულებას წელობით. წინეთ ამისთანა კასის წესდებაში უმაღლესად მტკიცდებოდა, მაგრამ ერთ დროს აქვთ ამისთანა კასის წესდებათა დამტკიცება მინიჭებული აქვს უწმ. სინოდს. თუ თქვენ მიიღებთ ამ წესდებას, მაშინ იგი წარდგინდება უწმ. სინოდში დასამტკიცებლად და საქმე გათავდება და დაიწება რეგისტრებში. მე თქვენა წინადადებისამებრ ბევრი ვამბობე, ბევრი გვრადე ამ წესდების შედგენას და სწული იმედი მაქვს, რომ თქვენ ამ წესდების მღებზე უნდას არ იტყვიოთ. თუ თქვენ ეს წესდება არ მიღებთ და ჩემი შრამა უქმად ჩააჩინებთ, მაშინ მე თქვენზედ სხვა აზრი უნდა შევადგინო და სხვანაირად უნდა ვიფიქრო. წესდება რომ კარგად არის შედგენილი, ეს სხინს იქიდან, რომ არავის დუდი არა ვითქვამსო რა ამ წესდებაზე არც ერთ გაზეთში და კარგს ვი სწირდენ ამას წინედ «იუკრია».ში. იქნება ვისმეს ვხარბება ეს საქმე, რომ მე დავიწვე და ჩემი სახელით არის შედგენილი წესდება ამ კასისა»

და ამისათვის არა თანაუგებდნენ ამ კეთილ საქმეს. თუ ესაა, დეკ იმ კაცმა მოაწეროს თავის სახელი და ჩემს სახელს სრულებით წავშლი, ოღონდ სამდედლოებაში ასრუგებლას და იკეთილ-დღეოს და ჩვენ სრულებით არ გამოგვცხადებთ ჩვენს სახელს ამ შემთხვევაში. ეს ხომ ხშირი შემთხვევა არის ჩვენს დროში. თუ ვინმემ რამე საქმე დაიწყო და ითავა, ამას სხვები მტრათ გაუხდებიან და ცდილობენ, რომ დაწყებული საქმე ჩაუშალონ მას, წადგან მათ გაუგებლად და შეუტუბლად დაიწყო კაცმა საქმე, თორემ ვის წა სათქმელა აქვს ამის წინააღმდეგ, რომ სამსახურადამ გადადგომის შემდეგ 200 და 400 მან, ჰენსია იღას წაგორც ფულის შემტანმა, ისე მის შემდეგ. მასმა ცოლ-შვილმა“.

არასოდეს არ მოსულან სამღვდლოების კრებაზედ დეპუტატებით იმდენი ბლაღოჩინები, რამდენიც დაესწრო ამ კრებაზე. ყველა ამ ბლაღოჩინებმა დეპუტატებმა და რამდენიმე მღვდელთაგანმა ერთ ხაზით დაიძახეს: «კარგია, მივიღოთ, მივიღოთ, მშვენიერად არის შედგენილი; არავის არ შეუძლია უარი განაცხადოს. სხვები იძახოდენ: «არ შეგვიძლია, გარდასხადით ვართ დატვირთულნი, ცოტა ჯამაგირი დავინიშნეს და იმასაც თითქმის მთლად გარდასახადში იტოვებენ. ზოგი განაცხადებდა: «ჩვენ ჩვენმა მარწმუნებლებმა უარი გამოგვიცხადეს კასის დაარსების საქმის შესახებ, და დავებადეს, რომ ამ საქმეზედ არავითარი მსჯელობა არ ექონიოთ. ჩვენათ რაც გერჩიოთ, ის გვიყავით, და სხვის მაგიერად არ შეგვიძლია ხელი მოვაწეროთ რამეს“.

კრების თავსმჯდომარემ დეკ. დ. ლამბაშიძემ მოახსენა კრებას შემდეგი: „მამანო დეპუტატო! ეს მეორედ არის კითხვა აღძრული სამღვდლოებისათვის ემირიტალური კასის დაარსების შესახებ. პირველად ამ კითხვაზე, როგორც კარგად მოგეხსენებათ, მსჯელობა ჰქონდა სამღვდლოებას 1885 წელში, მაგრამ სამღვდლოებამ უარყო ეს კითხვა. ძლიერ მაკვირვებს ზოგიერთების აზრი და მსჯელობა. ამ საგნის მსჯელობის დროს კითხვას დააყენებენ ასე: კარგია თუ არა, რომ მოხუცებულმა მღვდელმა ანუ მოსმა

ობლებმა და მქვრივმა თავის მეუღლის სამსახურის გადადგომის ან გარდაცვალების შემდეგ აიღოს წელიწადში 200 ან 400 მანეთი? და თვითონვე მიუგებენ: რასაკვირველია, კარგია, ამის წინააღმდეგ ვინ უნდა იყოსო. მე უმეტესსაც ვიტყვი; არა თუ 200 და 400 მანეთის მიღება წელიწადში ჰენსიათ, არამედ უკეთესი იქნება 200 და 400 მანეთის მაგიერ 800 და 1000 მ. იღებდენ მოხუცებული მღვდლები და მათ მქვრივი და ობლები, მაგრამ საქმე იმაში მდგომარეობს, თუ როგორ მოახერხოს ეს კაცმა და როგორ მიიყვანოს საქმე იქამდის, რომ ასე გაბედნიერდენ სამსახურიდამ გადადგომის შემდეგ მღვდლები, ხოლო მათი სიკვდილის შემდეგ მათი მქვრივი და ობლები. მე არ მჯერა, რომ არა თუ მღვდლებში არამედ ყოველ გლეხებშიაც აღმოჩნდეს ვინმე დღეს ისეთი უფნური, რომ არ მოგიგოს ამ თქვენს კითხვაზედ: დიად, ძლიერ კარგი იქნება, თუ მოხუცებული მღვდელი, გადამდგარი სამსახურიდან, 400 მანეთს ჰენსიას მიიღებს, ან მისი მქვრივი და ობლები. ამ კასაზედ ზოგიერთების მსჯელობა ერთის მხრით უნებლიეთ მომაგონებს ერთ სომხის ვილაცა ეპისკოპოსს, რომელმაც 5-დ ათასი მანეთის შეწირვა განიზრახა იმ პირობით, რომ ეს ფული ესარგებლებიათ 200 წლის განმავლობაში. ამ პირის გამოანგარიშებით ეს 5000 მანეთი თავისი სარგებლებით და სარგებლის სარგებლებით და «ნეუსტოიკებით» 200 წ. შემდეგ ას მილიონად იქცევა და მაშინ ამ ფულებით სომხებისათვის დაარსეთ უნივერსიტეტები, აკადემიები და ლარიბი ხალხიც არჩინეთო. საქმე თქმა კი არ არის ამ შემთხვევაში, არამედ მისი სისრულეში მოყვანა. პეტერბურლის, მოსკოვის და სამხედრო წოდების სამღვდლოებას რომ ემირიტურა ჰქონდეს, ეს იმას არ ნიშნავს და არ ამტკიცებს, რომ იმერეთის სამღვდლოებასაც შეუძლია დააარსოს ესეთი კასა. მიიყვანეთ იმ მდგომარეობამდინ ჩვენი სამღვდლოება, რა მდგომარეობაშიაც არის ზემოხსენებული ქალაქების სამღვდლოება და დარწმუნებული იყავით, რომ მაშინ აქაც აღვილი შესაძლებელი იქნება კასის დაარ-

სება. სამღვდლოება ძლივს შოვობს სიმიდის სასყიდელს ფულს, შეილი ვერ გამოუზრდია სასწავლებელში, მთელს ეპარქიაში 1 ოთხ-კლასიანი სასწავლებლის მეტი არა გააჩნია-რა, 30 ღარიბი შავირდი ყავს პანსიონში და იმის დახურვას ფიქრობს შეუქლებლობისა გამო, ანაფორა ვერ უყიდნია რიგიანი, ყოველ სამღვდლოების კრებაზე ერთი უბედურება არის, რომ კაცები ვერ მოუწახვან სამღვდლოებაში სასწავლებლის სამმართველოში თავისი მხრით წვერებად დანიშნოს, სასწავლებლის შესანახავად ძლივს-ძლივით შემოაქვს თავის საკუთრებიდამ 6000 მანეთადმდე და იმასაც ჯამაგირებიდამ უჭერენ დღეს, თორემ წინეთ თითოეულ ბლალაჩინზედ ვალად (ნედლიმკად) ითვლებოდა ორ-სამ წლოებით ეს გარდასახადი და ამისთანა სამღვდლოებაში ეპირიტურის კასის დაარსება და 60 მანეთობით თითოეული მღვდლისაგან ფულის შემოტანა სწორეთ მე რალაცა მოუხერხებელ საქმედ მიმაჩნია. მართალია, აქ ზოგიერთი ახალგაზდა ბლალაჩინი—დებუტატები ბევრს ლაპარაკობენ ამ კასის დაარსების შესახებ, მაგრამ მათი მსჯელობა უფრო დამყარებულია სხვა რალაცა პირად განზრახვათა ზედა და მოკლებულია რიგიანად საქმის დაკვირვებას. საქმე ის კი არ არის, მარტო ორიოდ დებუტატმა ილაპარაკოს, საქმე ის არის, მთელმა სამღვდლოებამ ან მისმა ორმა წალმა მოინდომოს. ჩვენ აკერ გვიდევს სიები, წარმოდგენილნი ბლალაჩინებისაგან; ვინ განაცხადა სურვალი და ვინ არა, ამ სიებიდამ ცხადათ სჩანს. არა თუ ორს წილს, არამედ მესამედსაც არ უსურვია და არ უსურვია იმიტომ, რომ სილარიბისა გამო არ შეგვიძლია ფულები შემოვიტანოთო, რადგან ის გარდასახადიც ვერ შეგვიტანია, რაც დღეს გვადევს ვალადო. ამასთან დებუტატებიც განაცხადებენ, რომ ჩვენმა მარწმუნებელმა სამღვდლოებამ არაფერი უფლება არ მოგვანიჭა ამ საგნის შესახებ მსჯელობისაო. ამის შემდეგ სამღვდლოებს დებუტატების გარდაწყვეტილებასაც რა ძალა უნდა ექმნეს, არ ვიცით. ეპირიტალური კასის დაარსება არის დამოკიდებული მისი წევრების სრულს

ნებაყოფლობაზედ, სურს შემოიტანს ფულს და არ სურს, რა ძალა გაქვს, რომ ფული გარდაახდენინო? 1 თვის განმავლობაში გარდახდება ცოტა რამ ჯარიმა ფულის შემოუტანლობისათვის, მეორეშიაც ცოტა მეტი და შემდეგ გამორიცხული იქნება მონაწილეობისაგან და გათავდა. სხვა რა ღონე აქვს გამგლობას? ამ სიტყვებს რომ მოგახსენებთ, ის დასკვნა კი არავენ გამოიყვანოს ჩვენი ნათქვამიდამ, რომ ჩვენ პრინციპალურად წინააღმდეგი ვიყოთ ამისთანა დაწესებულებისა, სრულებით არა. ეპირიტურის კასის დაარსებ-კარგია იქ, სადაც მოთავე კაცები რიგიანები არიან და საქმის გამგენი და არა იმისთანაები, რომელნიც ორი გროშის საფასო საქმეში ორას მანეთობით საჩუქარ ფულს გთხოვენ და უჯამაგიროდ არაფერს საზოგადო საქმეს ხელს არ მოკიდებენ. ბ. ე. ს. თუთბერიძე კასის წესდების მუხლებით აწმუნებს ყველას, რომ კასის ყუთი სამი ბოქლომით იქნება დაკეტილი და ფულის მოპარვის და დაკარგვის ნურავის ეშინიანო. მართლა იფიქრებს ზოგიერთი, არა შორს განმეკრეტი, რომ ამ ყუთიდამ ფულები არასოდეს არ დაიკარგებო. განა საქმე მაგარ ბოქლომზეა? შორს არ წავალ. ჩვენ კურთხეულ ქუთაისში მოხდა ორი შემთხვევა: ორი ხაზინიდამ გაქრა ფულები, ერთში 18000 და მეორეში 30,000 მ. ერთი ხაზინაც და მეორეც ნილადგ ჯგროვანად მოწმდებოდა, ყუთიც დაკეტილი იყო და კარზედაც გამოქმეული თოფანთი სალდათი იდკა, მაგრამ ფულის გაფლანგვის არც სარევიზიო კომატეტს და არც იმ სალდათს არაფერი არ გაუვიათ! სასწავლებელს რალაცა 13000 მან. შემოუდის და რა ამბავია ამ ფულის ხარჯის ანგარიშის განხილვის შემდეგ, ხომ კარგად მოგხსენებათ? ეპირიტურის პრინციპალურად ჩვენ წინააღმდეგი არა ვართ, როგორც ზემოდ მოგახსენეთ, მაგრამ ვიტყვიო, არავენ არა აქვს უფლება, ძალა დაატანოს სხვას, მაინც-და-მაინც მიიღე ეს წესდება და ფული შემოიტანეო, მაგრამ არც ხელის შეშლა შეუძლიათ მათთვის, რომელთაც მისი დაარსება

სურსთ, საჭიროა და სასურველი, რომ ვისაც არა სურს ეს კასა, იგი თავისუფალი უნდა იყოს ყველა მისი სავალდებულო კერძო გარდასახადისაგან. ჩვენ ვამბობთ იმ პარაგრაფის შესახებ, რომელიც ამბობს, რომ ახლად ნაკურთხმა მთავარ-ღიაკენად და მღვდლებად, ერთი ადგილიდამ მეორეზედ გადასულთა და დაჯილდოებულთა დადებული ფული უნდა გარდაიხადონ კასის სასარგებლოდო. ამისთანა გადასახადები წინააღმდეგია მრთელი ჭკუისა, გონებისა და საღმრთო წერილისა. კაცი თუ ღირსია, ის უნდა ეკურთხოს და ამ კურთხევისათვის ან დაჯილდოებისათვის არავითარი ბეგარა არ უნდა ხდებოდეს. ყოვლად სამღვდლოდ ბრძანა, როგორც მოისმინეთ თქვენ, რომ რუსეთში ზოგან ვერ წაიდა კარგად ემირიტურის საქმე და თვითონ სამღვდლოებამ ბოლოს დახურაო. ეს გარემოება დასაფიქრებელია, მაგრამ დღეს გასაკვირველი არ არის მაინც და მაინც. დღემდის ყოველ ეპარქიაში განსაკუთრებულს ემირიტურის კასის წესდებს ადგენდნ და ზოგ ადგილას ძლიერ სამძიმოსაც სამღვდლოებისათვის. დღეს უწ. სინოდი, როგორც ვიცით, შეუდგა შემუშავებას და შედგენას ისეთი წესდებისას ამგვარ კასისათვის, რომელიც ყველასათვის სავალდებულოდ გამოდგება. ეს წესდება იქნება დამტკიცებული და სადაც სურსთ, ამ წესდებისამებრ შეუძლიათ დაარსონ ემირიტურა. სამღვდლოების ემირიტურა ვერ იკიდებს ფესვს დღეს რიგიანად და ეს ხდება მიტომ, რომ ჩვენ კარგი ფინანსისტები არ გახლავართ და ამასთან რუსეთში იმისთანა დაწესებულებანი დაარსდა ამ ემირიტურის მსგავსი უკანასკნელ დროებში, რომელნიც უფრო საიმედოანი და უმჯობესი პირობებით არიან უზრუნველ ყოფილნი. ემირიტურის კასის წესდების შედგენა დღეს საძნელო და სამძიმო საქმე აღარავისთვის არ არის, ვინაც რუსული ენა იცის და გადმოთარგმნა შეუძლია ქართულად. საჭიროა მხოლოდ ეპარქიის სახელი გამოცვალოს და სხვა ყველა დაწერილი და დიდი ხნისგან დაბეჭდილია, არა თუ ცალკე სხვა-და-სხვა სახელმძღვანელო გამოცემებში, არამედ კალენდრებში-

აც კი შეხედებით დაბეჭდილ ამისთანა წესდებათა. საჭირო არ არის ამაზედ ბევრის სიტყვის გაგრძელება. ჩემის აზრით მივიღოთ ეს წესდება წაკითხული და შენიშნული პარაგრაფების შეცვლით, მოახდინონ ჯეროვანი განკარგულება, რომ გამოითხოვონ ნებართვა, საოდამაც ჯერ არს იმ პირობით, რომ ვისაც ამ კასის წვერად ჩარიცხვა არ სურს, ყოველი მისი ვალდებულებებისაგან თავისუფალი იყოს. კრებამ ერთ ხმად გარდასწყვიტა იქნეს მიღებული წესდება, მაგრამ მონაწილეობის მიღება იყოს სურვილზე და არა ძალ-დატანებით...

(შემდეგი იქნება).

წერილი კიევიდან.

წარსული ნოემბრის თვის 16 კიევის ლავრაში ბერად აღიკვეცა თავადი დავით ილიას ძე აბაშიძე, რომელმაც სწავლა დაამთავრა ნოვოროსიის უნივერსიტეტში იურიდიულს ფაკულტეტზედ.

ხსენებული აბაშიძე არის შობილად 25 წ., სიღნაღის მაზრის, სოფ. ვეჯინის მცხოვრები. თბილისის 1-ელ კლასიკურ გიმნაზიაში სწავლის დროსაც დავით აბაშიძე შესანიშნავი იყო, როგორც დრამად მორწმუნე და კეთილი ყოფა-ქცევის კმაწვიდი. ამ ჭეშმარიტი სარწმუნოების ღკეთილი ყოფა-ქცევის თესლი დანერგა ამ პატარა კმაწვილში მისმა კეთილ-მორწმუნე ბაბუა და ბებიამ, რომელნიც დედ-მამობას უწევდნ პატარაობისასვე დაობლებულს დავითს.

1888 წელს მარტის 25 ეს დავით აბაშიძე წარუდგინა საქართველოს ექსარხოსად ნამყოფს, მთავარ-ეპისკოპოსს ვაფლადის, დღეს პეტერბურგის და ლადოგის მიტროპოლიტს უოვლად სამღვდელო აღიქსანდრემ, გორის ეპისკოპოსმა, რომელმაც მოახსენა ექსარხოსს, რომ ამ ახალგაზდა ემაწვილს სურს აღიკვეცოს ბერადო. მათს მეუფებას ძლიერ სასიამოვნოდ დაურჩა აბაშიძის ასეთი კეთილი განზრახვა და რიგება მისცა ემაწვილს, რომ მას თანდათან განემტკიცებია თავის გულში ქრისტიანული კეთილ-ცხოვრება. დ. აბაშიძეს ექსარხოსის ასეთი დარიგება ჩაებჭდა გულში და მტკიცედ აღსრულებდა მათი მეუფების დარიგებას უნავერსიტეტში სწავლის დროს. ამ მიჰდინარე წელში დავით აბაშიძემ ეგზამენი დაიჭირა სხენებულს უნივერსიტეტში. შემდეგ, მისის თვეში მოვიდა კიევში და სთხოვა სასულიერო აკადემიის მთავრობას, რომ მისთვის ნება მიეცათ აკადემიის პირველ კლასში შესვლისა, რადგან ბერად აღკვეცა სურს. აკადემიის რექტორმა უოვლად სამღვდელო სილვესტრმა და აკადემიის ინსპექტორმა პროფეს. ი. ნ. კოროლკოვმა დაიდის საამოვნებით მიიღეს დ. აბაშიძე აკადემიაში და უოველივე შემწეობას უჩინდენ მას აკადემიაში სწავლის დროს. ერთი თვის შემდეგ აკადემიაში მიღებისა, დ. აბაშიძემ თხოვნა მიართვა მის მაღალ უოვლად უსამღვდელოესობას კიევის და გალიციის მიტროპოლიტს იოანნიკეს; აბაშიძე სთხოვდა მათ მეუფებას ბერად აღკვეცას. მათმა მეუფებამ ნება-რთვა მისცა მთხოვნელს. 21 ნოემბერს აკადემიის რექტორმა უოვლად სამღვდელო სილვესტრმა აღკვეცა ბერად დ. აბაშიძე და სახელად ეწოდა დიმიტრი.

ი. ჟერაძე.

საქართველოს ახალი ექსარხოსის მთავარ-ეპისკოპოსის ვლადიმირის მობძანება თბილისში.

29 ნოემბერს თბილისში მობძანდა კავკასიის სამხედრო გზით მისი მაღალ უოვლად უსამღვდელოესობა ახლად დანიშნული საქართველოს ექსარხოსი ვლადიმერი. დილის 11 საათზე, შვეროდნენ სიონის ტაძარში თბილისის წარჩინებულნი კაცნი. სხვათა შორის იყვნენ: კორპუსის კომანდირი კავალერიის გენერალი თ. დ. ა. სვიატოპოლკმირსკი და მრავალნი სხვანი. ქუჩები, საცა უნდა გაეარა მის მაღალ უოვლად უსამღვდელოესობას საფე იყო აუარებელ ხალხით. სასახლის ქუჩაზედ, ქვაშვეთის საყდრის ახლო, ორპირათ ხალხი იყო ჩამწყკრიებული. აქვე იდგნენ აქრები ღროშებით. 12 საათი იქნებოდა, რაცა მისი მეუფება მოუახლოვდა ქვაშვეთის ეკლესიას. ეკლესიის გალავანში დახედნენ და მიეგებნენ: თბილისის გუბერნატორი დეის. სტ. სოფ. თ. გ. დ. შარვაშიძე, თბილისის კომენდანტი გენერალ-ლეიტენანტი ა. ა. ერნსტი, თბილ. გუბერნიის თავად-აზნაურობის წინამძღოლი კამერგერი ლ. ა. მაღალაშვილი, ქალაქის მოურავი კამერგერი თ. ნ. გ. არგუთინსკი-დოლოგორუკი და სხვანი. ქვაშვეთის ეკლესიაში მის მეუფებას მიეგება ამ ეკლესიის წინამძღვარი წმინდა ჯვრით ხელში. შემდეგ დაიწყო პარაკლისი. პარაკლისი გადინხდეს და შემოსილი ექსარხოსი სამღვდელოებით გაემართა სიონის ტაძრისაკენ. მრავალი ხალხი იდგა აქეთ-იქით ქუჩებში.

12^{1/2} საათზედ მივიდნენ სიონის ტაძარში. შვეროდნენ უოვლად სამღვდელო აღიქსანდრემ უთხრა სიტყვა, რომელშიაც შემოკლებით გამოხატა საქართველოს საეკლესიო ისტორია. მცირე პარაკლისის შემდეგ ექსარხოსმა სიტყვა წარმოსთქვა და, სხვათა შორის, ბძანა: მოწოდებული ვარ ფრიად საძიძო

საქმისათვის და დიდი ტვირთი და შრომაც მომეღოს. იმედი მაქვს, რომ ყველანი დამეხმარებით ამ მოვალეობის ასასრულებლად. («ივერია»).

თ ა მ ა რ მ ე უ ე

(დასასრული*)

ყოველივე ის, რაცა ვსთქვით თამარზე, ცხადათ და აშკარად ამტკიცებს, რომ იგი იყო გასაოცარი ნიჭის და მასთან ბრძენი ქალი. თამარს ძლიერ უყვარდა ხელსაქმეც. თვითონ თავის ხელით კერავდა შესანიშნავი ეკკლესიებისათვის სამღვდელთა შესამოსლებს. მთელს სახელმწიფოში მან დაარსა მსწრაფლი და მიუდგომელი სამართალი. მის დროს შესწყდა ცრემლი ობოლთა, ქვრივთა და საწყალთა თვალებზედ. მთელს სახელმწიფოში მოსპო უსამართლობა და მჩაგვრელობა ძლიერთაგან ღარიბთა და უძლურთა. ხალხში გაგრცელდა განათლება, სიყვარული, ძმობა და ერთობა ყოველს სასიკეთო საქმეში. ამას თან მოჰყვა განმტკიცება ზნეობისა და სარწმუნოებისა. თამარის დროს აშენებული ზოგიერთი ეკკლესიები დღესაც აკვირვებს მნახველს. ვარძიის მონასტერს ჯავახეთში, სამების ეკკლესიას ალვანში და ზოგიერთ სხვებსაც გაკვირებაში მოჰყავს ეხლანდელი დროის ხუროთ-მოდღერებიც. ძვირათ ნახვით სოფელს და ქალაქს, რომ სადმე თამარს გორაკზედ ან ეკკლესია, ან ციხე-კოშკი არ აეშენებია.

მუდმივი ბინა თამარს დიდის დროით მთელს თავის ერცელ სახელმწიფოში არ ჰქონებია. ის ყველგან სცხოვრებდა, ყველა ადგილის და ხალხის საჭიროება იცოდა და ყველას თანასწორად აკმაყოფილებდა. იმის-

თვის ერთნაირად საყვარელი იყო ქართველი ტომის ყველა ნათესავი, ყველასთვის ერთნაირად ზრუნავდა და გარჩევა არ არსებობდა. ამისათვის თამარი ყველას ერთნაირად უყვარდა და ყველანი მზად იყვნენ თავის მეფესა და მამულისათვის სიცოცხლე შეეწირათ...

თამარის მეოხებით განათლებაც გაგრცელდა ხალხში. თამარი დიდათ პატივს სცემდა ნახსენებ კაცებს. იმის დროს სცხოვრებდა გამოჩენილი შოთა რუსთაველი, რომლის «ვეფხისტყაოსანი» ასე გაგრცელბულია მთელს საქართველოში და რომლის სიტყვები ეხლანდელ დროშიაც საანდაზოთ სახმარებელია ყველა ქართველთაგან. რომ კითხულობთ, გგონათ, რომ ეს შესანიშნავი წიგნი ამ უკანასკნელ დროს დაუწერიო ავტორსაო. ეინ წაზომოდგენს, რომ ეს წიგნი დაწერილია თითქმის 900 წლის წინათ? რომელ ხალხს უნახავთ თქვენ 900 წლი იქით დაწერილს წიგნს, რომ ისეთი ხალისით კითხულობდეს ხალხი, როგორც «ვეფხისტყაოსანს» კითხულობენ? ეს წიგნი ცხადად ამტკიცებს, თუ რა წრემდე იღვა განათლება იმ ოქროს საუკუნეში, როდესაც მეფობდა თამარ მეფე. დიან, დიდებული დრო იყო ქართველთათვის თამარ მეფის მეფობის დრო. თამარის დროს ამაღლდა საქართველო და გაბრწყინდა უკანასკნელ წერტილამდე.

სამწუხაროდ, რადგანაც ცის ქვეშე არა არისრა უსრული, აგრეც ქართველთ სიხარულს, ბედ-იღბალს და წარმატებას ბოლო მოელო. «მხედრობათა შინა განგრძობილ დედობრივ უძლურებისაგან» ნაჭარმაგვეი ავადგახდა თამარი და თბილისს ცხედრით წამოიყვანეს. ვერა მკურნალმა ვერ მოარჩინა იგი: «ღღემან მისმან იწყო მიდრეკად, მზემან დასვლად, ჰაერმან სხვად ფერად უფერულობა და ცისკარსა დლისასა ზედა იწყეს დაქნობად; და თვალთა მათ ტბაებრ მზისა შემცხრომელთა სიმრუდეთ მიმართეს, ხელთა მათ, მსახურებისაგან გლახაკათასა არაოდეს დაცხრომილთა, იწყეს მოუძღურებად; ფერხთა იწყეს შედრეკად. და ყოველნი ნიშნი ცხოვრებისანი სხვა

*) იხ. «მწკმსა» № 10, 1892 წ.

და სხვა ფერად იხილვებოდეს». თამარს გარს ეხვი-
 ნენ ყოველი წოდების და ღირსების ხალხნი: თავად-
 ნი, აზნაურნი, გლეხნი, სამღვდელლონი, გლახაკნი და
 ობოლნი და ყველანი ქვითინით სტიროდნენ მეფის
 დაკარგვას. ბოლოს სიკვდილის წინა წამებში სწეულმა
 წამოიწია და მიჰმართა ხალხს: «ძმანო და ჩემნო
 შეილნო, მე ესერა მივიწოდები მსაჯულისაგან სა-
 შინელისა. გვედრები ყოველთა, რათა მარადის კე-
 თილსა შინ იყენეთ მახსენებელ ჩემდა. აჰა ესერა
 მკვიდრად სახლისა ჩემისა დაგიტყეებ, რომელნი მო-
 მცნა ღმერთმან. შეილნი ჩემნი გიორგი და რუსუდან:
 ეგენი მიიხვენით ჩემ-წილ და მაგათ აღმოგივსონ დაკ-
 ლებულები ჩემი». ბოლოს ყველას გამოემშვიდობა და
 უკანასკნელად სთქვა: «ქრისტე და ღმერთო ჩემო!
 შენ შეგვედრებ სამეფოსა აჰას, რომელი შენ მიერ
 მერწმუნა, და ერსა ამას პატიოსნითა სისხლითა შე-
 ნითა მოსყიდულსა და შეილთა ამათ ჩემთა, რო-
 მელნი შენ მომცენ და მერმე სულსა ჩემსა» და ამით
 აღესრულა მზე ქართველთა, იანერის 18 დღესა 1212
 წელსა. იმეფა სულ 28 წელი.

გვამი თამარისა რამდენიმე დღეს დასდევს მცხე-
 თის საკრებულო ტაძარში და მერე წაალეს და საუ-
 კუნოდ დაასვენეს გელათის ტაძარში.

შ მ ბ ა.

მოგილოცავთ, მოწმუნენო,
 ბეთლემს ქრისტეს შობის დღესა,
 ის გაგვიდებს ურჩებითა
 ჩვენგან დახმულს სამოთხესა.

უძღვნათ ჩვენცა იგი ქება,
 რაც ანგელოსთა მას შინა
 და გადობით უდაბადოთ:
 „დიდება მადალთა შინა“.

ანგელოსთა თქმული არის:
 ღმერთს დიდება ზეციერსო,
 მშვიდობა და სათნოება,
 მოენიჭოს ქვეყნად ერსო.

რა შესწირეს ახლად შობილს?
 მო, მიუპურათ ამას უერი:
 ცამ „ვარსკვლავი“, მოგთა—ძღვენი:
 „ოქრო, გუნდრუკი და მური“.

მწუქმსთა?—„დიდი განკვირება“,
 კლდემან?—„ქვაბი“ შესაფარად!
 კაცთა?—„დედა და ქალწული“,
 ჩვენთვისავე მწუედ და თარად.

ამათ ნაცვლად დღეს შევსწიროთ
 უმანკო და წმიდა გული,
 გაჭირვებულს შევეწიოთ
 ადვადგინოთ დაჩაგრული.

ვაღათა გვაქვს, მაცხოვარო,
 რომ ვასრულოთ ნება შენი;
 სხვისგან რაც გვსურს, ჩვენც სხვას უყოთ
 ასე არის მცნება შენი.

თუ ასე ეს ვერ ვახერხეთ
 და ცოტა რამ გარდავხარეთ,
 გვედრებით გავპატივე,
 გვანუგეშე, გაგვახარე.

რ. საფაოხელი.

რიმი ეპიტომა.

ღმერთო ძლიერო, მას გვედრები,
 რომ მომცე ჭკუა, მქნა მე ჯანმრთელი,

ერთგული შვილი ტანჯულ სამშობლოს,
ღარიბ-საწყალის მოძმე-მფარველი!

მომეცი, ღმერთო, ნიჭი, გონება,
მეცნიერება, ცოდნის ხმარება,
და ქვეყანისა კარგად გაგება!
სხვას არას ვითხოვ, ჩემთვის ეს კმარა.

პართენი.

ლ მ მ მ ა

(ღერმონტოვიდგან).

ამ ცხოვრების მძიმე წამსა,
გუფს თუ სევდა სწავრავს დიდათ,
ერთ საოცარ რამ ღოცვასა
მყისვე ვამბობ მე ზეპირად.

არის ძალა ღვთისნიერი
ცოცხად ჰაზრთა თანხმობაში
და სიტურფე ზეციერი
თვით უხრწნელი სუნთქავს მათში

ვითა ტვირთი საუკუნო,
ჩემგან იჭვი შორს გაჰქრება;
გსურს იტირო, გსურს ირწმუნო,
ისე ჭმუნვა გაქარწყდება.

პართენი.

ახალი ამბები და შენიშვნები

20 დეკემბერს, ღლით კვირას, ქუთაისის საკრებულო ტაძარში წირვის შესრულების შემდეგ, ყოველად სამღვდლო გაბრიელი წაბრძანდა საკვირაო სკოლაში, სადაც მათმა მეუფებამ გამოცადა მოსწავლე ქალები და ვაჟები. გამოცდის შემდეგ ყოველად სამღვდლო მშენიერის შთაბეჭდილებით წაბრძანდა თავის ბინაზედ.

ეს საკვირაო სკოლა გახსნილია ქუთაისში ჩვენი ზოგიერთი ახალგაზდა ქალების მეთაურობით. თუ როგორ მიდის სწავლის საქმე ამ სკოლაში, ან ვინ ასწავლის მოსწავლეთ ამ სკოლაში, ამას შემდეგ №-ი მოუთხრობთ ვრცლად ჩვენს მკითხველებს.

* *

ჩვენ შევიტყუეთ, რომ ბატ. მიტკევიჩს გურიასამეგრელოს ეპარქიის კანცელარიის მდივანს, ავადმყოფობის გამო, დათხოვნის ქალაქი შეუტანია. მთხოვნელი ამ ადგილისა ბევრი აღმომჩიღრა; სხვა მთხოვნელებ შორის, ჩვენდა გასაკვირველად, ვხედავთ «ისრის» გამოჩენილს პუბლიცისტს გაზ. «ისრის» რედაქტორს. ჰოი საკვირველებავ, დახეთ, საით მიუ-მართავს თავისი „ისარი“ ჩვენ პუბლიცისტს! დიად, რატომ არა! რალაც უხილავ იდეალებისკენ უიმედოთ «ისრის» ტყორცნას აქამომდე, განა არ სჯობია დღე-იდგან, ხალული არსებანი ჰგმიროს და სტყორცნოს ბატ. „მეისრემ“! მოდი ენდე და იწამე ამის შემდეგ კაცის მიმართულება!

* *

იმერეთის სამღვდლოების დეპუტატების უკანასკნელი კრების ქურნალური დადგენილობანი უკვე წარედგინა და მოხსენდა ყველა მოსაზრება კრებისა მათ ყოველად უსამღვდლოესობას, იმერეთის

ეზისკოპოსს გაბრიელს. მათმა მეუფებამ ყველა ქურნალები შეუცვლელად დაამტკიცა, მხოლოდ სასწავლებელთან არსებული პანსიონის დახურვის შესახებ კეთილ-ინება კამიტეტის დანიშნულ ჯეროვანად და დაწერილებით პანსიონის მდგომარეობის გამოსავლევად. კამიტეტის წევრებად დანიშნულია: დეკ. მ. რ. გიგაურაძე, ბლალ. მღვდელნი: დეკ. მ. იოსებ ქვიციანი, მ. ნეს. ყუბანეიშვილი, სასწავლებლის ზედამხედველი, მისი თანაშემწე და ამავე სასწავლებლის მასწავლებელი ბ. ი. თ. სანებლიძე.

იმედია, რომ ეს კამიტეტი რიგიანად და საფუძვლიანად დაამთავრებს ამ საქმეს.

* *

30 ნოემბერს, თბილისის სასულიერო სემინარიამ იღვწისწაულა 75 წლის არსებობის დღე. წინა დღითვე გადახდილ იქმნა პანაშვიდი გარდაცვალებულ: იმპერატორებისა, საქართველოს ექსარხოსთა, ეპისკოპოსთა სულის მოსახსენებლად. თვით იღვწისწაულის დღეს წირვა გადიხადა მისმა ყოვლად უსამღვდელოესობამ ექსარხოსმა ვლადიმერმა ეპისკოპოსთა: ალექსანდრესა და ბესარიონის თანამწირველობით.

წირვის შემდეგ გადახდილ იქმნა პარაკლისი. პარაკლისის შემდეგ მისი მალალ ყოვლად უსამღვდელოესობა და სამღვდლოება მიბძანდნენ აქტი და რბაზში. საექტო და რბაზი მორთული იყო სურათებითა და ყვავილებით. აქტზე მოწვეულნი იყვნენ: თ. ზ. გ. ქავჭავაძე, თ. ი. გ. ამილახვარი, თბილ. გუბ. თავად-აზნაურთა წინამძღოლი ლ. ა. მალალაშვილი, გიმნაზიების დირექტორები და სხვანი. აქტზე შეგირდების მშობლებიც დაესწრნენ. რამდენიმე საგალობელის შემდეგ, რომელიც სემინარიის შეგირდებმა სთქვეს, მასწავლებელმა თ. ჟორდანიამ წაიკითხა საყურადღებო მოხსენება: «75 წლის არსებობა სემინარიისა» დასასრულ წაკითხულ იქმნა წმ. ანდრია პირველ-წოდებულის სახელობაზე დაარსებულ ლარიბ მოწაფეთა დაწმარებელ ძმობის ანგარიში.

* *

სასულიერო და სერო კალენდარი, შედგენილი და გამოცემული დეკ. დ. ლამბაშიძისაგან, უკვე დაიბეჭდა და ამ მოკლე დროში დაურვიგდება ყველა ბლალაჩინებს გასასყიდლად. ფასი თითოეული ცალისა არის ერთი აბაზი. ვინაიდან მომავალს წელში, ზოგიერთი ექიმების მოსაზრებით, ისევე მოვლიან ხოლერის გაჩენას, ამისათვის ამ კალენდარში მოყვანილია დარიგებანი, რომლითაც უნდა იხელმძღვანელოს კაცმა ხოლერობის დროს, რომ თავიდან აიცილოს ეს საშინელი სენი. ამ კალენდარშივეა მოყვანილი სასარგებლო დარიგება ვაზის ობის (კრაქის) და ნაცრის წამლობის შესახებ.

* *

საქმეწილო ქურნალ «ჯეჯილის» რედაქტორ-გამომცემელმა ან. წერეთლისამ ამას წინედ სთხოვა მთავრობას ნება-რთვა ქართული საკვირაო ნახატებიანი გაზეთის ბეჭედისა. ქალ. ან. თ-წერეთლისამ ეს ნება-რთვა უკვე მიიღო. ახალს გაზეთს სახელად ეწოდება «მპალი». გაზეთი გამოვა 1893 წლიდან ყოველ კვირაში ერთხელ ერთიდან სამ თაბახამდის. სწორედ სასიამოვნო და სასიხარულო ამბავია ჩვენი საზოგადოებისათვის ახალი გაზეთის დაარსება. ღმერთმა გაუმარჯოს ამ ახალს გაზეთს და მის გამომცემელს.

* *

დავით აღმაშენებელის მეგლის დასადგმელად და სამღვდლოცხელს განსახლებლად და წმ. მოწამეთა დავით და კონსტანტინეს კუბოს მოსახლებლად დუშეთის საბლალაჩინო მაზრის ბლალ. მღვდლის მ. ერ. ნასარიძისაგან ჩვენ მივიღეთ 11 მან. და 97 კ. და მღვდელ-მონაზონის ევსევისაგან მისგანვე შეკრებილი ამავე საგნისათვის დეკ. დ. ლამბაშიძის საბლალაჩინო მაზრაში 102 მანეთი. ამ ფულებისა იყო 1578 მ. 70 კ., ამიანათ არის 1692 მ. 67 კ.

რედაქციის პასუხი.

- ბ. ა.—ქეს ჭა—იას. თქვენი სიტყვა არ იბეჭდება, რადგან არ არის აღნიშნული სად, როდის და რა შემთხვევის გამო წარმოიქმნა იგი.
- მ. ტაბაკინელს. თქვენი მატარებელი არ იბეჭდება. ჩვენს გამოცემაში მრავალჯერ იყო ის აზრი გაცხადებული, რომელსაც თქვენ ეწოდა მოგვიტონოზი.

ბ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა ნ ი.

სახელმწიფოებრივი და სხვა წიგნები,

დაწვენილი იაკობ გოგებაშვილის მიერ.

დედა-მეცხე, ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, საერო და სამრევლო სკოლებში სახმარებელი, მეცხრე შეესებული გამოცემა, დაბეჭდილი წერა-კითხვის საზოგადოების მიერ. ამ გამოცემაში ჩართულია თავში სახატავი სურათები და ბოლოში საწერი დედანი, ასე, რომ ამ წიგნის მხარებელთა აღარ მოუწოდებთ სყიდვა არც სახატავებსა და არც დედნისა. შასი ისევე ექვსი შაურია, ყლით ორი აბაზი. ეს წიგნი მოწონებულია და მართულის ენის სახელმძღვანელოდ დანიშნული განათლების სამინისტროს მიერ და უწყობდეს სინოდისაგან... შინც ერთად იყიდის ოც და ათს ან მეტს ცალსა წიგნი დაეთმობა ზუთ შაურათ, ყლით 33 კაპ.

ბუნების კარგი, ანუ საკითხავი წიგნი, უმცროსს კლასებში სახმარებელი, მეშვიდე გამოცემა, შექმნილი, სურათებით და საქართველოს ქართით, დაბეჭდილია წერა-კითხვის საზოგადოების მიერ. შასი ყლით ოთხ-აბაზ უხალთუნი (90 კაპ.). უყლოთ ეს გამოცემა არ ისყიდება. შინც ერთად იყიდის ათს ცალსა, წიგნი დაეთმობა ოთხ აბაზად, ვინც ოცსა—თუთხმეტ შაურად და ვინც ოც-და-ათსა—თოთხმეტ შაურად. ეს წიგნიც მოწონებულია სამინისტროსაგან, როგორც „მშვენიერი სახელმძღვანელო მართულის ენისა“ და აგრეთვე უწყობდეს სინოდისაგან.

კ მ კ მ რ ი, ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, სახლობაში სახმარებელი, გამოცემა მეშვიდე, ფასი ორი შაური; ნარდათ 8 კაპეიკი.

კ მ ნ ე საყმაწვილო მოთხრობათა ბუნების მეცნიერებებიდან, მესამე გამოცემა, სურათებიანი, ფასი ათი შაური, ვინც ნაღდს ფულზედ იყიდის ათს ცალსა, ცხრა შაურად მიეცემა წიგნი, ვინც ოცსა, ორ აბაზათ. წიგნი მოწონებულია როგორც სამინისტროსაგან, ისე სინოდისაგანა.

ს მ მ ლ ი, ანუ რჩეულთა ლექსთა კრება მოზრდილ ყრმათათვის, მეორე გამოცემა, ფასი ექვსი შაური. მოწონებულია სამინისტროსა და სინოდისაგან.

კუნწულს, ანუ საყმაწვილო მოთხრობანი, ფასი ორი აბაზი. მოწონებულია როგორც სამინისტროსაგან, ისე სინოდისაგან.

იანანამ რუ ჰქმნა? მოთხრობა მოზრდილი ყმაწვილებისათვის, ფასი ორი შაური.

საბინ მიგომი? საყმაწვილო მოთხრობა, ფასი ერთი შაური.

ასკინის მმი, საყმაწვილო მოთხრობა მეფე მრეკლეს სურათით და ქართით, ფასი ორი შაური.

მირითაღი უკულმართობს, პუბლიცისტურა წერილი დედა-ენის მნიშვნელობის შესახებ კერძო ადამიანის და მთელის ერის ცხოვრებასა და წარმატებაში, ფასი ერთი აბაზი...

РУССКОЕ СЛОВО, часть первая, издание третье, цѣна тридцать копеекъ, въ переплетѣ 40 копеекъ.

РУССКОЕ СЛОВО, часть вторая, издание второе, цѣна 40 копеекъ. Въ переплетѣ 50 коп.

РУКОВОДСТВО для учащихся въ преподаванію русскаго языка по „Русскому Слову“, цѣна 50 коп.

Объ части «Русскаго Слова» одобрены въ качествѣ учебнаго руководства по русскому языку для грузинскихъ школь, а «Руководство для учащихся» одобрено для библиотекъ низшихъ и среднихъ учебныхъ заведеніи всего Кавказскаго учебнаго округа, и то и другое одобрено учебнымъ Начальствомъ, съ утверждениа Господина Главноначальствующаго. (Смотри „Сборникъ“ распоряженіи по управленію Кавказскимъ Учебнымъ округомъ стран. 1965 и 1967).

Равнымъ образомъ одобрено и рекомендовано «Русское Слово» духовнымъ учебнымъ Начальствомъ. (10—1)

საპოლიტიკო და სალიბერალური გაზეთი

„იპმრია“

1893 წ. 1-ს იანვრიდან გამოვა ყოველ-დღე გარდა იმ დღეებისა, რომელნიც ზედ-მოსდევნ კვირა-უქმეებს.

ფ ა ს ი :

12 თოკით . . . 10 მ.—გ.	6 თოკით . . . 6 მ.—გ.
11 ,, . . . 9 ,,50»	5 ,, . . . 5 ,,25»
10 ,, . . . 8 ,,75»	4 ,, . . . 4 ,,75»
9 ,, . . . 8 ,,—»	3 ,, . . . 3 ,,50»
8 ,, . . . 7 ,,25»	2 ,, . . . 2 ,,75»
7 ,, . . . 6 ,,50»	1 ,, . . . 1 ,,50»

საზღვარ-გარედ დაბარებული ელირება—17 მან. მთელის წლით. სოფლის მასწავლებელთ «ივერია» მთელის წლით დაეთმობათ 8 მან.

ტფილისის გარე მცხოვრებთა უნდა დაიხაროს გაზეთი შემდეგის ადრესით:

Тифлис. Вь Редакцию газеты „ИВЕРИЯ“

თუ ტფილისში დაკვეთილი გაზეთი ტფილისის გარეშე აღრესხედ შესცვალა ვინმემ, უნდა წარმოადგინოს რედაქციაში ერთი მანათი; სხვა ყოველის აღრესის შეცვლაზე—40 კაპ.

თუ თთვის განმავლობაში დაიკვეთა ვინმე გაზეთი არა მთელის წლით, იმას მხოლოდ შემდეგის თვის პირველ დღიდან გავგზავნება. მანცხადებანი მიიღებიან გაზეთის რედაქციაში.

ფასი ბანცხადების დაბმჯვისათვის:

ა) მეოთხე გვერდზე თითოჯერ სტრიქონი 8 კაპ., პირველზე—16 კაპ. ბ) სრული უკანასკნელი გვერდი 30 მანათი, ხოლო 1-ლი გვერდი—60 მან. რიცხვი სტრიქონებისა გამოიანგარიშება იმის კვალობაზედ, რამდენს ადგილსაც დაიჭერს 25 ასო გაზეთის ტექსტისა.

ხელ-ნაწერი და საგაზეთოდ დანიშნული წერილები, (კორესპონდენციები) რედაქციის სახელობაზედ უნდა გამოიგზავნოს. მიღებული ხელთ-ნაწერები, ანუ საგაზეთო წერილები თუ საჭიროება მოითხოვს, ან შემოკლებულ ან შესწორებულ იქნება. არ დასაბეჭდს ხელ-ნაწერებს, თუ ერთის თთვის განმავლობაში პატრონებმა არ მოიკითხეს, მერე რედაქციას ვეღარ მოსთხოვენ.

აწა გვარს მაწერ-მოწერას აწ დასაბეჭდთა ხელ-ნაწერების და წერალების შესახებ რედაქცია აწა კისრულაბს.

პირ-და პირ მოლაპარაკებისათვის რედაქცია თავისუფალ იქმნება ყოველ-დღე, კვირა-უქმების გარდა, 1-ლ საათიდან მ საათამდე და საღამობით 7-და 8-მდე.

რედაქცია იმყოფება: კუკიაში, ნიკოლოზის ქუჩაზე, თ. გრუზინსკისეულს სახლებში, № 21.

მაილება ხელის-მოწერა 1893 წლისათვის ორ თვიურ საემწვილო სურათებთან ყურნალ

„ჯეჯილში“

წელიწადში გამოვა სულ 6 წიგნი, და თითო წიგნში იქნება ოთხი-და-ხუთამდე ნაბეჭდი თაბანი, ანუ 64—80-დე გვერდი დიდის ფორმატისა.

«ჯეჯილში» დაიბეჭდება: მოთხრობანი, ლექსები, ზღაპრები, მოგზაურობის და შესანიშნავ-კატოცხოვრების აღწერა, პოემები, მოკლე ამბები, სამეცნიერო წერილები, საბავშვო სათამაშოანი და სავარჯიშოანი, სამათემატიკო ამოცანები, იგავეები, ანდაზები, გამოცანები, ნარევი, რებუსები და სიმღერები ნოტებით.

ყურნალში მონაწილეობის მიღება აღგვითქვეს ყველა ჩვენმა საუკეთესო მწერლებმა.

ყურნალი «ჯეჯილი» თბილისში დატარებით ელირება—3 მანეთი, თბილის გარეშე გავგზავნით 4 მან.

ცალკე ნომრის ფასი იქნება 60 კაპ.

ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარი წლით.

ნახატებიანი ახალი ყურნალი

„ბბალო“

(დამატება «ჯეჯილისა»)

გამოვა 1893 წლიდან ყოველ კვირაში ერთხელ ერთიდან სამ თაბანამდის.

ხელის მოწერა მაილება ტფილისში არწუნის-სეულ ქარვასლის სახალხო საკითხველოში. ქალაქს გარეშე ხელის მომწერთა შეუძლიანთ მიიქცენ «ჯეჯილის» რედაქციაში ამ ყურნალის დასაბარებლათ.

წლიურად ელირება გაუგზავნელად 7 მანეთი, ხოლო გავგზავნით 8 მან.

ვინც «ჯეჯილისა» და «კვალს» ერთად დაიბარებს, იმათთვის წლიურად ელირება გაუგზავნელად 10 მან., ხოლო გავგზავნით 12 მან.

რედაქცია-გამომცემელი ან. თ-წერეთლისა.

ი ს უ ი ლ ე ბ ი ა ნ

დეკანოზი დავით დამბაშიძისაგან შედგენილი და გამოცემული წიგნები:

თბილისში, ცენტრალურ და ბ. ხიდიკელის წიგნების მალაზიებში, ქუთაისში — «მწყემსი»-ს რედაქციის სტამბაში და ძმ. შილაძეების და წერეთლის წიგნების მალაზიებში და ვგირილასში — თვით გამომცემელთან.

- 1) დარიგება საღვთო სჯულის სწავლებაზე, რომელიც უწყიდესი სინოდისაგან მოწონებულია როგორც სასწავლო საღმრთო სჯულის საეკლესიო-სამრევლო და სხვა პირველ დასაწყის სკოლებში — ფასი . . . . . 30 კ.
- 2) იგივე დარიგება საღვთო სჯულის სწავლებაზე რუსულს და ქართულს ენაზე 50 კ.
- 3) საქართველოს სამკლასიო ისტორია ფასი უფრო . . . . . 45 კ.
- 4) ქართული ლოცვანი, თვეთა მეტყველებით, ქორონიკონით და მართლმადიდებელი ეკლ. უმთავრესი დღესასწაულების მოთხრობით. — ფასი . 30 —
- 5) ახალი კარაბაღინი, რომელიც განხილული და ნება-დართულია კავკასიის საეპიშოპ რევიზიასგან. — ფასი . . . . . 1 მან.
- 6) მღვდელთათვის საიდუმლოების შესწავლების დროს საჭირო სახელმძღვანელო წიგნი — ფასი უფრო . . . . . 30 კ.
- 7) ახალი სასულირო კონსისტორიათა შესწავლა. — ფასი უფრო . . . . . 40 კ.
- 8) მცხეთის ტაძარი და წმიდა ნინო, ქართვალთ განმანათლებელი, — ფასი . 25 —
- 9) გელათის მონასტარი და ცხოვრების აღწერილობა გეორგი დავით აღმაშენებლისა. — ფასი . . . . . 25 —
- 10) წმ. მოწამენი დავით და კონსტანტინე და მოწამეთის მონასტარი. — ფასი . 5 —
წმიდანი კლდე-მთაბარნი: ვასილი
- 11) დიდი, გრიგორი ღვთის-მეტყველი და იოანე ოძრუპირი, სურათებით — ფასი 5 —

- 12) მიჩქა უზლისა, სურათით. — ფასი . 2 —
დიდ-მარხვის წინ, სურათით. — ფასი . 2 —
- 13) ხარება ყოვლად წმიდა ღვთის-მშობლისა სურათით — ფასი . . . . . 2 —
- 14) ბზობა სურათით — ფასი . . . . . 2 —
- 15) აღდგომა სურათით — ფასი . . . . . 2 —
- 16) კონტოელი პილატოს მუხლის წერილი
- 17) თავის ამბობარ მალთან . . . . . 5 —
- 18) გეორგი სოლომონ-ბრძენი სურათით — ფ. 5 —
- 19) აღწერა წმ. მოც. სწორის დიდის მთავრის ვლადიმირისა . . . . . 2 —
- 20) წმიდა ნინო ქართველთ-განმანათლებელი . 2 —
- 21) შიო-მღვდის მონასტერი და ცხოვრების აღწერა დიდისა მამისა ჩვენისა შიოსი სურათით — ფასი . . . . . 5 —
- 22) მიძინება ყოვლად წმიდა ღვთის-მშობლისა, სურათით — ფასი . . . . . 2 — კ.
- 23) ავალბა პატიოსნისა და ცხოვრება-მყოფლისა ჯვრისა უზლისა სურათით 2 —
- 24) ღვთის-მშობლის დაბადება — სურათით 2 —
- 25) ტაძრად მიყვანება ღვთის-მშობლისა 2 —
- 26) მთვარი სურათით. — ფასი . . . . . 5 —
- 27) წმ. მოწამე რაჭდენი — სურათით ფასი 5 —
- 28) ისო ძინა ზირაძისა სურათით . . . . . 5 —
- 29) დაწყებითი გაკვეთილები საღვთო სჯულის სწავლებაზე ფასი . . . . . 15 —
- 30) ცოცხალთა და გარდაცვალებულთა მოსახსენებელი კონდაკი (კარგის უფრო) 30 —
- 31) 1893 წ. სასულიერო და საერო კალენდარი 20 —
- 32) დარიგება მხედველობის დაცვასა და თვადების მოვლაზე. — ფასი . . . . . 10 —
- 33) ანდრია-პირველ წოდებული ისტორიული პოემა აკაკისა. — ფასი . . . . . 5 —

გინც ზემო აღნიშნულ წიგნებს გამოიწერს არა ნაკლებ ერთი თუმნისა, მას მანეთზე დაეთმობა 15 კ. გინც 2 კ. წიგნებს დაიბარებს არა ნაკლებ ასობისა, ის ფასტით გასაგზავნს არ იხდის.

გამოვიდა და ისუიდება

„ქართველთა ამხანაგობის“

წიგნას მადანაში:

პირველი სამი ტომი

ა. ე. ა. ზ. ბ. გ. გ. ი. ს. ა.

(ა. მოხსუბარიძისა).

თხზულების ავტორის სურათით და ფაქსიმილეთი.

ფასი ცალკე თითო ტომისა	— —	1 მ.	20 კ.
მშენიერის ყლით საუკ. ქალ. თითო ტომი	2 მ.	50 კ.	
ხოლო სამივე ტომი ერთად	— —	7 მ.	»

ამ ტომებში მოთავსებულია შემდეგი მოთხრობები: ეფგუჯა, ციგო, ელისო, მამის მკვლელი, განგიცხული, მოძღვარი და ციცია, და სულ სამივე ტომი შეიცავს ერთად 1400 გვერდს.

წიგნები ისუიდება აგრეთვე «ქართველთა ამხანაგობის» აგენტებთან: სახუმში—ფილიპე ერქომ—შვილ, ხათამში—ბესარიონ კალანდაძე, ფათში—კონსტანტინე ნოდია (წიგნის მალაზია), ოზურგეთში—კონსტ. თავართქილაძე და მამინაშვილი (წიგნის მალაზია), ქუთაისში—ძმ. წერეთლები (წიგნის მალაზია), დ. ზესტაფონში—იოს. კაკაბაძე, ძარულაში—ილია ჭიჭინაძე, ბეჟათუბანში—ადრ. შაფათავა, ხაშურში—იოს. ფანცულაია, ახალციხეში—ნიკ. ასათიანი, გარში—არს. კალანდაძე (წიგნის მალაზია), განჯაში—იაკ. ნოდია, თელავში—მიხ. ცისკარაშვილი, სამტრედიასში—გოდერძიშვილი და სუფსაში—ნიკ. იოსელიანი.

შმაღლესად დამტკიცებული „რუსეთის საზოგადოება“ თანხის და შემოსავლის დაზღვევისა, დაარსებული 1835 წელს.

საზოგადოება ყზღავს

- 1., თანხას შეიღებისათვის, ანუ სხვა მემკვიდრეებისათვის, ენიცობაა დამზღვევი გარდაიცვალა.
  - 2., თანხას, რომელიც შეუძლიან თვითონ დამზღვეველმა მიიღოს, როცა მოხუცდება.
  - 3., თანხას, რომელიც მიეცემა დამზღვეველს აღნიშნულ ხნის შემდეგ, როცა თვითონ დასჭირდება შეიღების დასაბინაველად, ანუ ქალებისათვის სამხითვოდ.
  - 4., პენსიას სიკვდილამდის, სამკვიდროს და სხვა... უმთავრესი აგენტი და ინსპექტორი კავკასიაში ნ. ბრუზენბერგი. შოსტის და დეპეშის ადრესი: Гр. зенбергу Тифлисъ.
- (15—12)

გამოვიდა და ისუიდება

მხლად წერა-კითხვის გამაგრებელ საზოგადოების წიგნის მალაზიაში ახალი წიგნი: ისტორია მართლ-მადიდებელ ეკლესიისა, შედგენა ილია მოსა ჯანაშვილის-მიერ. ფასა წიგნისა 40 კაპ.

შინაპარსი: რედაქტორისაგან.—საქართველოს ექსარხოსები.—ჩვენი ნასწავლი ახალთაობის გულციობის და უგზო-უკვლობის გამო.—იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატთა კრება ქ. ქუთაისში.—წერილი გიევიდამ.—საქართველოს ახალი ექსარხოსის მთავარ-ეპისკოპოსის ვლადიმერის მოპანება თბილისში.—თამარ მეფე (დასასრული).—შობა. ჩემი ვედრება. ლოცვა (ლექსნი).—ახალი ამბები და შენიშვნები.—რედაქციის პასუხი.—განცხადებანი.